

Economisch-Statistische Berichten

Canada

★

Ir H. Vos

De verklaring der centrale werkgevers-
verbonden

★

Prof. Dr A. H. M. Albrechts

De loonpolitiek in de nabije toekomst

★

Prof. Mr A. van Oven

De oplossing
van het effectenrechtsherstelprobleem
Het aanbod van het Waarborgfonds

★

Mej. Mr G. J. Stenberg

De 36ste zitting van de Internationale
Arbeidsconferentie

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

38e JAARGANG

No 1889

WOENSDAG 12 AUGUSTUS 1953

KAS-ASSOCIATIE N.V.

SPUISTRAAT 172 AMSTERDAM

Incasso van kwitanties en
handelswissels

BETALEN • BEWAREN • BEHEREN

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing van ondernemingspensioen-
en spaarfondsen aan de
NIEUWE WETTELIJKE BEPALINGEN

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850-5345

diversen

AANGEBODEN:

door particulier, gerevideerde
Simca '49. Techn. onderz. toe-
gestaan. J. Molenaar, Boeroe-
straat 84, Dordrecht, Tel. K
1850-8334.

TE KOOP

nieuw te bouwen Herenhuis te Vught

inhoud 500 m³ met ruime garage, berging, kelder,
keuken, 6 kamers en centr. verw. Gelegen vlak
bij station Vught.

Koopprijs f 35.000,—. Vestigingsvergunning ge-
garandeerd.

BREDERO'S BOUWBEDRIJF N.V.

Nieuwe Gracht 6 — Utrecht.

1 October a.s. verschijnt het „Netherlands
Trade Bulletin" met een in de Spaanse taal ge-
stelde uitgave die op ruime schaal verspreid zal
worden in

Mexico en de Midden- en Zuid- Amerikaanse landen

Inlichtingen betreffende deelneming aan dit num-
mer worden gaarne verstrekt door de adv.-afd.
„Netherlands Trade Bulletin", Postbus 42,
Schiedam (Tel. 69300, toestel 1).

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. - Geluck, Zwijnaardse
Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de
Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—,
overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen
ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor West-
zeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam. (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures" en „Beschikbare krachten"
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van
redanen te weigeren.

Canada

Jaarlijks verhuist een toenemend aantal onzer naar Canada. Het is dus goed, en misschien wel onze plicht, ons af te vragen welke kansen daar geboden worden. Prof. Dr H. M. H. A. van der Valk is, van zijn woonplaats in Washington uit, verschillende malen voor ons op kondschap gegaan. Gelukkig heeft hij met het uitbrengen van zijn verslag niet gewacht tot hij het onmetelijke land in alle uithoeken zou hebben bereisd. Gelukkig, want hetgeen hij ons thans reeds aanbiedt ¹⁾ is van ogenblikkelijk groot nut.

„Canada heeft sinds de oorlog de wereld verbaasd door zijn dynamiek”, aldus leidt Z. K. H. Prins Bernhard Prof. Van der Valks boek bij het publiek in. De schrijver zelf vangt zijn voorwoord aan met te zeggen, dat Canada de charme van de jeugd heeft. „The Economist” schrijft dd. 1 Augustus over Canada als het land dat, zowel wat de technologische ontwikkeling als wat zijn gedachtenleven aangaat, bepaaldelijk tot de 20e eeuw behoort. Wie Van der Valks studie gelezen heeft, komt gemakkelijk tot de slotsom, dat deze karakteristieken juist moeten zijn. Immers, het gehele boeiende relaas is één schildering van een verbazingwekkende dynamiek: een bevolking, die in 50 jaar verdrievoudigde; een nationaal inkomen dat, uitgedrukt in constant geld, van 1939 tot heden verdubbelde; een landbouwproductie welke, wederom gemeten in constant geld, bijna verdrievoudigde; een bosbouw welke, onder andere, de grondstof oplevert voor een productie van courantenpapier ter grootte van ruim de helft van de wereldproductie; een aardoliewinning waarvan de toekomstige omvang zich nog volstrekt niet laat schatten, maar waarvan men alvast kan zeggen, dat hij fenomenaal zal zijn; een industrie, die alle tussentadia schijnt over te slaan en reeds nu reusachtig is.

Dit alles, en veel meer, wordt ons op eenvoudige, boeiende wijze beschreven. Uit iedere regel blijkt duidelijke

lijk hoezeer de schrijver zelf onder de bekoring is geraakt van het object van zijn studie en hoezeer hij het aantrekkelijke optimisme van zijn Canadese vrienden is gaan delen. Inderdaad, het is met de feiten voor ogen, welke de schrijver ons meedeelt, moeilijk zich aan dat optimisme te onttrekken en niet met hem te geloven, dat de Nederlandse emigranten die Canada als woonplaats kiezen, een goede keuze hebben gedaan, en dat het stellig een Nederlands belang van de eerste orde is, indien wij niet talmen met te trachten een redelijk aandeel in de Canadese importmarkt te verwerven. De raad van de schrijver om het hiervoor vereiste marktonderzoek te centraliseren ter beperking van de anders wellicht te hoge kosten, is stellig ernstige overdenking waard, en eveneens zijn slechts schetsmatig aangegeven denkbeeld om te overwegen een deel van de Nederlandse beleggingen in de Verenigde Staten om te zetten in participaties in Canada, liefst in bedrijven van Nederlandse pioniers. Op deze wijze zou kunnen worden voorzien in het kapitaalgebrek van de meeste Nederlanders in Canada en zou kunnen worden bevorderd, dat deze pioniers zich tot zelfstandige ondernemers kunnen opwerken, waartoe overigens in deze zich snel ontwikkelende samenleving zo goede kansen aanwezig zijn.

„Het is van groot belang, dat de Nederlandse emigranten niet alleen profiteren van de stijging van de reële lonen, maar ook deelnemen in de sterke stijging van het reële nationale vermogen”, aldus de schrijver. Het zou de moeite waard zijn dit denkbeeld op zijn uitvoerbaarheid te toetsen.

Een voortreffelijk boek, dat te juister tijd is verschenen. Voor een tweede druk, die stellig niet zal uitblijven, enige wensen: een beschrijving van het in volle ontwikkeling zijnde Westen, dat Prof. Van der Valk nog niet heeft kunnen bezoeken, en wellicht een sprekender overzichtskaart.

Rotterdam.

G. A. Ph. WEYER.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Canada, door Prof. G. A. Ph. Weyer.....	619	Ingezonden stuk:	
De verklaring der centrale werkgeversverbonden, door Ir H. Vos	621	Het ontwerpen via research van economische politiek op lange termijn, door J. J. D. Rijk, met naschrift van de redactie	630
De loonpolitiek in de nabije toekomst; commentaar op de verklaring van de centrale werkgeversverbonden, door Prof. Dr A. H. M. Albrechts	622	Antilliaanse momentopname, door Dr E. Nordlohne	631
De oplossing van het effectenrechtsherstelprobleem; het aanbod van het Waarborgfonds, door Prof. Mr A. van Oven	624	Geld- en kapitaalmarkt	632
De 36ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie, door Mej. Mr G. J. Stenberg	628	Statistieken:	
		Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	633
		Bankstaten	634
		Wisselkoersen	635
		Recente economische publicaties	635

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Ir H. VOS, De verklaring der centrale werkgeversverbonden.

De verklaring der centrale werkgeversverbonden stelt, dat de richtlijnen voor het loonniveau behoren te worden afgestemd op fundamentele economische factoren, zoals de stand van de betalingsbalans en de werkgelegenheid. Schrijver tekent hierbij aan, dat dit typische onderwerpen van overheidsbeleid zijn. Het centrale overheidsbeleid heeft zich te richten naar de aspecten van die twee belangrijke vraagstukken en het kan niet worden gevoerd zonder de mogelijkheid van directe invloed op de loonvorming. Schrijver gaat nader in op een bezaakt van practische aard dat in de verklaring wordt gemaakt tegen de wijze waarop de loonpolitiek wordt gevoerd, nl. dat bij de inkomsten der werknemers niet steeds op voldoende wijze rekening kan worden gehouden met de differentiatie in de economische resultaten in onderneming en bedrijfstak. Schrijver zegt hiervan, dat dit een uit elkaar trekken der lonen tussen de bedrijfstakken en binnen de bedrijfstakken betekent, hetgeen gepaard moet gaan met wrijvingen en sociale onrust. De poging, om op grond van een normbesef, berustend op gelijke beloning voor gelijksoortige arbeid, tot een coördinatie tussen de lonen in de verschillende bedrijfstakken te komen, dient te worden gezien als een normale sociale ontwikkeling, welke een maatschappelijke voortgang inhoudt. De sociaal normatieve loonvorming komt in de verklaring in het gedrang. Het vraagstuk van de normatieve loonbepaling en de economische positie der bedrijfstakken en ondernemingen behoort tot een der nader te bestuderen problemen van de geleide loonpolitiek.

Prof. Dr A. H. M. ALBREGTS, De loonpolitiek in de nabije toekomst; commentaar op de verklaring van de centrale werkgeversverbonden.

De centrale werkgeversverbonden wensen over te gaan naar een systeem, waarbij de verantwoordelijkheid voor de loonvorming meer dan tot dusverre ligt bij het bedrijfs-gewijze overleg, maar waarbij tevens het georganiseerde bedrijfsleven op centraal niveau een coördinerende taak heeft aan de hand van algemene richtlijnen. De verlegging van de verantwoordelijkheid moet worden doorgevoerd op zo'n wijze dat de voordelen, behaald onder de politiek van loonbeheersing, behouden blijven. In de vaststelling van de richtlijnen wordt aan de S.-E.R. een wezenlijke functie toegekend; inzake de vaststelling en toepassing der richtlijnen moet nader worden onderzocht welke taak de centrale organisaties van het bedrijfsleven, alsmede de Stichting van den Arbeid kunnen vervullen, terwijl ook de wijze van handhaving der richtlijnen nog voorwerp van onderzoek is. Volgens schrijver zal ernstig overwogen dienen te worden ook bij de toepassing en handhaving der richtlijnen de S.-E.R. in te schakelen. De gevoerde politiek van loonbeheersing heeft als praktisch bezwaar, volgens de verklaring, dat niet steeds voldoende rekening kan worden gehouden met de differentiatie in de economische resultaten in onderneming en bedrijfstak. Schrijver is van mening de bepleite grotere differentiatie ruim te interpreteren. Er moet een nauwere band gelegd worden tussen loonsysteem en productiviteit.

Prof. Mr A. VAN OVEN, De oplossing van het effectenrechtsherstelprobleem; het aanbod van het Waarborgfonds.

Er is een aanbod gedaan door het Waarborgfonds Rechtsherstel met betrekking tot tijdens de bezetting in Nederlands beursverkeer verkregen effecten aan toonder, die in Nederland ter registratie zijn aangemeld. Het aanbod zal schriftelijk aan de daarvoor in aanmerking komende personen geschieden. Wie het aanvaardt, geeft al zijn aanspraken met betrekking tot het effect prijs. De belanghebbende krijgt aangeboden 90 pCt van de huidige waarde van het effect, alsmede van de inmiddels door het effect opgeleverde, doch door de gedeposeerde gedeerde, vruchten. De belanghebbenden zijn de gedeposeeerden, met uitzondering van degenen, aan wie reeds eigendomsherstel is verleend, en voorts de tegenwoordige bezitters, voor zover in de jegens hun gevoerde eigendomsprocedure in het ongelijk gesteld. Schrijver gaat vervolgens uitvoerig in op het aanbod met betrekking tot de certificaten van Amerikaanse of Canadese effecten.

Mej. Mr G. J. STEMBERG, De 36ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie.

De 36ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie is van 4-25 Juli 1953 te Genève gehouden. Op deze conferentie zijn o.a. de volgende onderwerpen behandeld: vacantie met behoud van loon, bescherming van de gezondheid van de arbeiders in de plaatsen, waar zij arbeid verrichten, minimum leeftijd van toelating van jeugdige arbeiders tot ondergrondse arbeid in de kolonmijnen, organisatie en werkwijze van de nationale Departementen van Arbeid en wijziging van het statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie. Schrijfster geeft in dit artikel een verslag van de besprekingen en besluiten aangaande de genoemde onderwerpen.

SOMMAIRE

Ir H. VOS, La déclaration des unions patronales centrales.

Ces jours-ci, les unions patronales centrales des Pays-Bas, ont publié une déclaration sur la politique des salaires dans le proche avenir. L'auteur dans cet article, commente cette déclaration.

Prof. Dr A. H. M. ALBREGTS, La politique des salaires dans le proche avenir; commentaire sur la déclaration des unions patronales centrales.

Cet auteur également examine la susdite déclaration.

Prof. Mr A. VAN OVEN, La solution du problème de la restitution juridique des titres; l'offre du Fonds de garantie.

L'auteur traite de l'offre du Fonds de garantie de restitution juridique en rapport avec les effets au porteur qui, acquis en bourse sous l'occupation des Pays-Bas, ont été enregistrés en Hollande.

Mèlle Mr G. J. STEMBERG, La 36ème session de la Conférence Internationale du Travail.

L'auteur aborde certains sujets discutés lors de la 36ème session de la Conférence Internationale du Travail qui s'est tenue à Genève du 4 au 25 juillet derniers.

De verklaring der centrale werkgeversverbonden

Er is in ons rustige land, en nog wel in de komkommer-tijd, enige opschudding verwekt door de verklaring van de vier centrale werkgeversverbonden (Centraal Sociaal Werkgevers-Verbond, Verbond van Nederlandsche Werkgevers, Katholiek Verbond van Werkgeversvakverenigingen, Verbond van Protestants-Christelijke Werkgevers in Nederland) over de loonpolitiek in de nabije toekomst. In een toelichting nà die verklaring en na de eerste opschudding door Mr Mauritz voor de radio afgelegd, wordt als één van de argumenten, waarom die verklaring werd gegeven, genoemd, dat men een discussie wilde uitlokken, of — vrij vertaald — dat het om enige opschudding te doen was. Het moet ons van het hart, dat wij dit deel van de toelichting hebben gewaardeerd, meer als handigheid dan als waarheid.

Intussen — de opschudding is verwekt. Ik zal niet ingaan op enige van de bijkomende — overigens niet onbelangrijke — omstandigheden, die daartoe bijdroegen. De verklaring werd afgelegd aan de vooravond van de Benelux-conferentie, die o.a. de loonverhoudingen tot onderwerp had, en — in tegenstelling tot voorheen — zonder vooraf contact te zoeken met de werknemersorganisaties, waarmee men in de Stichting van den Arbeid — juist t.a.v. de loonpolitiek — zo vruchtbaar heeft samengewerkt. Het is aan die werknemersorganisaties — en het blijkt reeds, dat zij dit niet zullen nalaten — de werkgeversverbonden rekenschap te vragen van deze afwijking van de normale procedure. Volgende bijkomende omstandigheid: juist enige maanden geleden — en de reële economische situatie heeft zich sindsdien niet in een onverwachte richting ontwikkeld — was een rapport van de Sociaal-Economische Raad gepubliceerd over de loonpolitiek, waarover voor de eerstvolgende fase overeenstemming bleek te bestaan.

Tijdstip en methode van de verklaring waren dus ongewoon — maar ik laat deze omstandigheden voor wat zij zijn, om mij verder te beperken tot de inhoud.

* *

Het is een wonderlijke inhoud. . . . Eerst een diepe buiging voor de met de loonpolitiek behaalde resultaten. Ik schrijf over:

„De politiek van loonbeheersing. . . . heeft in belangrijke mate de nationale welvaartsdoeleinden gediend.

De gunstige gevolgen betreffen met name:

— de handhaving van het loonniveau op zodanige hoogte, dat rekening is gehouden met een sociaal verantwoord minimum en met een hoog peil van werkgelegenheid en met de bevordering van het evenwicht op de betalingsbalans;

— de coördinatie van de loonverhoudingen in de verschillende bedrijfstakken;

— de bevordering van de arbeidsvrede”.

Het is nogal wat, wat hierboven wordt aangegeven als gunstig gevolg van een beheerste loonpolitiek. Men zou veronderstellen, dat er dan wel zeer zwaarwichtige bezwaren moeten bestaan om aan deze politiek een einde te maken.

Er volgen dan twee bezwaren. Het eerste van principiële, het tweede van praktische aard. Op dit laatste kom ik straks nog terug. Het principiële bezwaar is gericht „tegen het vergaande overheidsingrijpen”, en wat men wenst is „het overlaten van de loonvaststelling aan het bedrijfsleven”.

Ik noemde de inhoud wonderlijk. Immers, men zou mogen — neen *moeten* — verwachten, dat, wanneer een loonpolitiek als in Nederland gevoerd, resultaten afwerpt als in de verklaring geschetst en hierboven weergegeven, óók de werkgeversverbonden zouden zeggen: laat ons deze *gunstige* politiek voortzetten. Als daarna was gesteld: er zijn praktische bezwaren — laat ons die oplossen; en ook: wij zijn, gezien de resultaten, bereid om een *groter* deel van de verantwoordelijkheid over te nemen, binnen het algemene raam, dan zou een goed uitgangspunt voor discussie zijn ontstaan. Nu doet de verklaring een aanval op een stuk collectieve verantwoordelijkheid — want die van de centrale Overheid is geen andere — terwijl men nota bene in een volgende passage tòch dezelfde Overheid weer moet binnenhalen. Op de reeds vermelde woorden: „Het overlaten van de loonvaststelling aan het bedrijfsleven” volgt nl.: „ontslaat de overheid niet van de plicht om een *zeker toezicht* uit te oefenen op de loonvorming”, terwille mede van de algemene economische politiek. En men stelt, dat de Overheid daarvoor dient te beschikken over de nodige apparatuur. . . . Overheid wèg of Overheid net *niet* wèg — de keuze wordt door de werkgevers maar aan de lezer overgelaten.

Laat ons duidelijk zijn. Terecht stelt de verklaring, dat de richtlijnen voor het loonniveau behoren „te worden afgestemd op fundamentele economische factoren, zoals de stand van de betalingsbalans en de werkgelegenheid”. Dit nu zijn typische onderwerpen van *overheids*-beleid. Zij zullen in de volgende jaren onderwerpen van dit beleid blijven. Men vergisse zich niet in de conjunctuur, men vergisse zich niet in de situatie t.a.v. de betalingsbalans. Het aantal werklozen is — gelukkig — vergeleken bij verleden jaar sterk verminderd. Het kan echter door interne of externe oorzaken weer even snel stijgen. Een gunstige betalingsbalans voor ons land — zoals nu — betekent een *ongunstige* betalingsbalans voor enkele van onze burens. Dat kan leiden tot maatregelen, die onze situatie nadeliger doen worden. Het centrale overheidsbeleid heeft zich te richten naar de aspecten van die twee belangrijke vraagstukken, en *kan* daarom niet worden gevoerd zonder de mogelijkheid van directe invloed op de loonvorming. En aangezien het resultaat — zie boven! — gunstig is geweest, dient er ook geen bezwaar tegen te blijven bestaan, tenzij men terwille van een „principe” de welvaart overboord wil zetten. . . .

Ik noemde de verklaring wonderlijk. Zij is dat ook nog in een tweede opzicht. Plotseling wordt gesteld: nà 1954 doen wij — werkgeversverbonden — niet meer mee aan algemene loonmaatregelen, behoudens uitzonderlijke omstandigheden. Voor de loonronde van 1954 zijn wij daartoe nog wel bereid — maar dan is het uit! . . . Ook dit is een wonderlijke uitspraak en wel op grond van de historie. Mag ik veronderstellen, dat de eerste loonronden na de oorlog genomen zijn op grond van uitzonderlijke omstandigheden? Dan blijven er over die van 1951 en de nu volgende van 1954. Die van 1951 was een gevolg van de zeer slechte positie van de betalingsbalans — een in de verklaring als acceptabel aanvaarde uitzonderlijke omstandigheid. Die van 1954 zal een gevolg zijn van een algemene huurverhoging — met bijkomende omstandigheden. D.w.z. dat *steeds* uitzonderlijke omstandigheden hebben gegolden bij de *algemene* loonronden. Waarom

dan dit bazuingeschal? Het is zonder enige gegronde reden, tenzij het moet dienen — en dan heb ik er vrede mee — om de onwilligen, die feitelijk reeds per 1 Januari 1954 *niet* mee zouden willen doen, over de streep te trekken. . . .

De verklaring is wonderlijk nog in een derde zin, nl. waar de „practische bezwaren” tegen de loonpolitiek worden vermeld. De formulering luidt als volgt:

„Een bezwaar van praktische aard tegen de wijze, waarop de loonpolitiek wordt uitgevoerd, is met name, dat bij de inkomsten der werknemers niet steeds op voldoende wijze rekening kan worden gehouden met de differentiatie in de economische resultaten in onderneming en bedrijfstak”.

De lezer vergelijkte dit bezwaar, dat niet anders kan betekenen dan een *uit elkaar trekken* der lonen tussen de bedrijfstakken en binnen de bedrijfstakken, hetgeen gepaard *moet* gaan ook met wrijvingen en sociale onrust, met de in de aanhef der verklaring genoemde *gunstige* gevolgen van coördinatie der loonverhoudingen en bevordering der arbeidsvrede. De tegenstrijdigheid ligt er dik bovenop.

* *

Hiermee kom ik tot een van de elementen in de verklaring van de werkgeversverbonden, welke m.i. tot nu toe te weinig aandacht heeft gevonden. Na de aanhef van de verklaring wordt nl. *wel* telkens gewezen op *economische* motieven voor een centrale loonpolitiek (werkgelegenheid en betalingsbalans), maar de *sociale* motieven vallen uit de verklaring verderop geheel weg. En toch is het *sociale* motief voor een geleide loonpolitiek een der voorname. In de directe na-oorlogse verhoudingen werkte dit motief — wij weten het — sterker dan nu nog het geval is, maar ook dat neemt niet weg, dat de onderlinge afstemming der lonen tot een der belangrijkste na-oorlogse verworvenheden behoorde. De collectieve loonvorming was vóór de oorlog, door de ontwikkeling van het collectieve arbeidscontract doorgedrongen in vele bedrijfstakken; de poging, om op grond van een normbesef, berustend op gelijke beloning voor gelijksoortige arbeid, tot een coördinatie tussen de lonen in de verschillende bedrijfstakken te komen, dient te worden gezien als een normale sociale ontwikkeling, welke een maatschappelijke voortgang inhoudt. Het ter discussie stellen van deze normatieve loonvorming in en tussen de bedrijfstakken — en dat doet de verklaring der werkgeversverbonden — is een stap terug op deze weg. De sociaal normatieve loonvorming komt nl. in het door de werkgevers aanbevolen systeem volkomen in het gedrang. Naar reële inhoud wordt hier de klassenstrijd en groepsstrijd gesteld boven een sociaal normbesef.

* *

Natuurlijk bestaan ook binnen een geleide politiek bijzondere vraagstukken. De loonverhouding tussen ongeschoolde en geschoolde arbeiders is er één van. Bij die loonverhouding komt niet slechts een sociaal probleem aan de orde, maar ook de vraag, of en zo ja, op welke wijze en in welke omvang, de ontwikkeling van vakbekwaamheid samenhangt met de loonverschillen. De positie van de middengroepen is zowel van sociale als van economische betekenis voor de gemeenschap, en de ontwikkeling van loon-normverhoudingen voor deze groep is een bijzondere maatschappelijke taak. Het vraagstuk van het verband tussen de normatieve loonbepaling en de economische positie der bedrijfstakken en ondernemingen behoort zeker ook tot een der nader te bestuderen problemen van de geleide loonpolitiek. De samenhang tussen kostprijs, marktprijs en verbruikersprijs staat daarmee ter discussie. In de landbouw bijv., waar de normatieve loonbepaling ver is voortgeschreden — ook t.a.v. de zelfstandigen! — zijn systemen ontwikkeld, waarbij kostprijs, marktprijs en verbruikersprijs elk een afzonderlijke aandacht hebben verkregen. De vraag, in hoeverre, door bijzondere ontwikkeling van de zgn. „secundaire” arbeidsvoorwaarden, bij een overigens normatieve loonbepaling, het arbeidsaanbod geleid kan worden naar de industrieën welke een snelle ontwikkeling behoeven, komt ook *binnen* een geleide loonpolitiek aan de orde. En ten slotte eist ook de verhouding tussen een nationale normatieve loonpolitiek en de ontwikkeling der internationale economische integratie een diepgaande analyse.

Ik stel dus uitdrukkelijk *niet*, dat binnen een loonpolitiek systeem geen problemen aan de orde zijn, die zowel de organisatie als de inhoud kunnen betreffen. Maar ik stel *wel*, dat men de sociaal-politieke ontwikkeling geweld aandoet, wanneer men de loonvaststelling zou overlaten aan het bedrijfsleven, terwille van een grotere differentiatie enkel op grond van de economische positie van bedrijfstak of onderneming.

In de artikelenserie over „Werk en welvaart”, gepubliceerd in „E.-S.B.” d.d. 20 Mei, 3 en 10 Juni jl., stelde ik vast, dat de nationaal-economische situatie de strijd om de *verdeling* van het nationaal inkomen meer op de voorgrond zou doen treden. Ik stelde ook vast, dat de loonpolitieke ontwikkeling van de laatste tientallen jaren, de groei juist naar normatieve loonverhoudingen, in strijd moest komen met de individualistische structuur van de bedrijfshuishoudingen. Misschien mag ik thans deze stellingen omkeren, nl. dat de verdedigers der individualistische productiewijze *dus* de consequenties van een beheerste loonpolitiek niet kunnen aanvaarden, en dat mede als gevolg daarvan de strijd om de verdeling van het nationale inkomen hevig zal oplaaien. De verklaring van de centrale werkgeversverbonden lijkt mij toe een bevestiging van deze stelling in te houden.

Wassenaar.

Ir H. VOS.

De loonpolitiek in de nabije toekomst

Commentaar op de verklaring van de centrale werkgeversverbonden

In het hieronder volgend commentaar op de verklaring van de centrale werkgeversverbonden over de loonpolitiek in de nabije toekomst zal niet worden ingegaan op de gevoerde polemieken, met name niet op de kritiek van de Raad van Vakcentralen dat een overleg behoorde te zijn gepleegd in de Stichting van den Arbeid en dat, het

zich nu reeds losmaken van de huidige vorm van loonpolitiek in strijd is met het advies van de Sociaal-Economische Raad. Het komt mij voor dat deze punten in de gedachtenwisseling over de verklaring voldoende verduidelijkt zijn. Evenmin zal worden ingegaan op het slotgedeelte van de verklaring — uitsluitend de laatste

alinea —, dat betrekking heeft op compenserende maatregelen t.a.v. de huurverhoging, door de Regering tegen 1 Januari aangekondigd, en op het ongedaan maken van de dan nog resterende „verbruiksbeperking”, voortvloeiend uit de in Maart 1951 door de Regering genomen besluiten. Ook omtrent dit punt lijkt meer klaarheid t.a.v. de bedoeling verkregen en zal het normale overleg de wenselijke oplossing kunnen brengen.

Het meest belangwekkende is ongetwijfeld dat verklaard wordt waarom en hoe het tot nu gevolgde loonbeleid om redenen allereerst van principiële maar ook van praktische aard moet worden herzien. Het is vooral de algemene strekking van het betoog dat in de verklaring wordt geleverd — behoudens in de reeds aangeduide éne alinea. —, welke om een beoordeling vraagt. Deze beoordeling is uiteraard van persoonlijke aard en komt dus niet voor verantwoording van één of meer der ondertekenende verbonden.

Hoewel de politiek van loonbeheersing in Nederland na de oorlog gevoerd een drietal met name genoemde gunstige gevolgen heeft teweeggebracht richten de bezwaren der centrale werkgeversverbonden — zowel van principiële als van praktische aard — zich „tegen het vergaande overheidsingrijpen, waardoor de verantwoordelijkheid voor de vaststelling van lonen en andere arbeidsvoorwaarden in overwegende mate berust bij de overheid in plaats van bij het bedrijfsleven”. In beginsel plaatsen ook de confessionele arbeidersorganisaties zich op dit standpunt.

Men kan de vraag stellen, of de omstandigheden welke aanleiding hebben gegeven tot het gevolgde loonbeleid niet reeds in een vroeger stadium zodanig waren gewijzigd, dat een herziening der gevoerde politiek gemotiveerd zou zijn geweest. Ook in een vroeger stadium lag het loon over het algemeen op een peil, in overeenstemming met het evenwicht op de arbeidsmarkt en het evenwicht in de betalingsbalans. Nakaarten heeft weinig zin en men kan het althans gelukkig achten dat in de gegeven omstandigheden op een principiële wijziging van de loonpolitiek wordt aangedrongen. Een ernstige belemmering voor de verwezenlijking van de economische integratie wordt er door weggenomen, want in het streven naar een gemeenschappelijke markt mag een betrekkelijk laag loonniveau niet eenzijdig worden beschermd door overheidsmaatregelen als uitsluitend hier te lande worden getroffen. Overigens is het verschil in loonpolitiek niet de beheersende factor in de oplossing der moeilijkheden die zich voordoen bij het integratiestreven, al lijken de recente Benelux-problemen hierop toegespitst. Het gaat daarbij immers veel meer om het algemeen economisch beleid in zijn onderscheidene aspecten. Is het om deze reden dat in de verklaring der verbonden het motief van de gemeenschappelijke markt niet ter sprake komt?

De verbonden „wensen over te gaan naar een systeem, waarbij de verantwoordelijkheid voor de loonvorming meer dan tot dusverre ligt bij het bedrijfstaksgewijze overleg, maar waarbij tevens het georganiseerde bedrijfsleven op centraal niveau een coördinerende taak heeft aan de hand van algemene richtlijnen”. Deze passage tekent de principiële verandering welke wordt voorgestaan. Het zwaartepunt van de verantwoordelijkheid voor de loonvorming wordt verlegd van de Overheid naar het bedrijfsleven.

De verlegging van verantwoordelijkheid moet intussen worden doorgevoerd op zo'n wijze dat de voordelen,

AUSTIN

let eens op
hoeveel U er
op de weg
ziet

R. S. STOKVIS & ZONEN N.V.
140 dealers en subdealers,
overal in Nederland.

behaald onder de politiek van loonbeheersing, behouden blijven. Vanwege hun belangrijkheid mogen zij hier worden geciteerd:

„de handhaving van het loonniveau op zodanige hoogte, dat rekening is gehouden met een sociaal verantwoord minimum en met een hoog peil van werkgelegenheid en met de bevordering van het evenwicht op de betalingsbalans;

de coördinatie van de loonverhoudingen in de verschillende bedrijfstakken;

de bevordering van de arbeidsvrede”.

Deze doelstelling sluit een terugkeer naar de loonpolitiek, als vóór de oorlog gevoerd werd, uit. De toen opgedane ervaring toont aan de grote betekenis van het bedrijfstaksgewijze overleg dat met name in de collectieve arbeidsovereenkomst het instituut vond om orde te scheppen in de regeling der lonen en verdere arbeidsvoorwaarden. Wat nog te zeer ontbrak was het centraal overleg op nationaal niveau om de nodige samenhang te bevorderen tussen lonen en andere arbeidsvoorwaarden in de onderscheidene branches en te waken over een evenwichtig algemeen loonpeil. Een dergelijke coördinatie op een t.a.v. werkgelegenheid en betalingsbalans wenselijk algemeen niveau werd niet bewust nagestreefd. Het min of meer vrije spel der krachten op een markt, waarvan de structuur niet de handhaving van een wenselijk evenwicht kon waarborgen, leverde dan ook een resultaat op, dat niet alleen de arbeiderswereld met angst doet terugdenken aan de werkloosheid in het decennium vóór 1940, maar evenzeer de ondernemersorganisaties wezenlijk beïnvloedt in wat zij nu willen nastreven.

Het getuigt van inzicht in de eisen van het algemeen belang en tevens van moed, dat de centrale verbonden bewust een zwaardere verantwoordelijkheid willen aanvaarden dan onder de omstandigheden vóór de oorlog werd gedragen. Vandaar de coördinerende taak, die gesteld wordt aan het georganiseerde bedrijfsleven op centraal niveau. Vandaar ook het verlangen naar algemene richtlijnen voor de loonvorming en met name voor het algemene loonniveau, dat zal moeten zijn afgestemd op fundamentele economische en sociale factoren als de stand van de betalingsbalans en de werkgelegenheid.

In de vaststelling van de richtlijnen wordt aan de S.-E.R. een wezenlijke functie toegekend; inzake de vaststelling en toepassing der richtlijnen moet nader worden onderzocht welke taak de centrale organisaties van het bedrijfsleven, alsmede de Stichting van den Arbeid kunnen vervullen, terwijl ook de wijze van handhaving der richtlijnen nog voorwerp van onderzoek is.

Hoewel in de jaren na de oorlog de centrale organisaties van werkgevers en arbeiders de doorvoering van de loonpolitiek onder behoud van de arbeidsvrede met een voorbeeldige discipline hebben bevorderd, stelt de bepleite wijziging in het beleid hen voor een bijzondere kracht-

proef. Zouden zij in staat blijken de vaststelling, toepassing en handhaving der richtlijnen te realiseren? Inzake de vaststelling is men het er al over eens dat de S.-E.R. als publiekrechtelijk toporgaan van het bedrijfsleven een essentiële functie vervult. Dit stemt overeen met de algemene taakomschrijving der Wet. Naar mijn mening zal bij nadere bestudering ernstig overwogen dienen te worden ook bij de toepassing en handhaving der richtlijnen de S.-E.R. in te schakelen. Het gaat om waarborgen dat het georganiseerde bedrijfsleven de vooropgezette doelstellingen zo goed mogelijk kan verwezenlijken en het „uit de band springen” van bedrijfstakken wordt voorkomen.

Verantwoordelijkheid voor de behartiging van het algemeen belang komt in de verklaring der verbonden mede tot uiting in de erkenning van de plicht van de Overheid om op de loonvorming toezicht uit te oefenen. Principieel wordt de eigen werkzaamheid van het georganiseerde bedrijfsleven voorop gesteld. De overheidstaak is een subsidiaire en slechts onder bijzondere omstandigheden — wanneer men anders niet zou slagen in de vaststelling van algemene richtlijnen of de vastgestelde richtlijnen niet in overeenstemming zouden zijn met de doeleinden der algemene economische politiek — wordt een directe invloed van de Overheid aanvaardbaar geacht. Het inzicht dat hieruit spreekt, met de gedurende de jaren na de oorlog opgedane ervaring in het overleg tussen de organisaties van werkgevers en arbeiders, wettigen de verwachting dat het bedrijfsleven zal slagen in wat het

als primaire taak zelf te behartigen heeft en dat het in staat zal blijken onder leiding van zijn centrale organen een loonbeleid te voeren dat past in de doeleinden van de algemene economische politiek.

De gevoerde politiek van loonbeheersing bracht als bezwaar van praktische aard met zich een egaliserende tendentie, waarbij met name niet steeds voldoende rekening kon worden gehouden met de differentiatie in de economische resultaten in onderneming en bedrijfstak. Het lijkt wenselijk de differentiatie, als in de verklaring bepleit wordt, ruim te interpreteren. In de praktijk komt het er op aan een nauwere band te leggen tussen loonsysteem en productiviteit en zich nog eens extra te bezinnen op de vragen die samenhangen met gemeenteklassen, met de beloning der onderscheidene categorieën van werknemers, met het verband tussen beloning en prestatie, tussen beloning en economische resultaten enz. Verandering in de loonpolitiek zal er praktisch toe behoren te leiden dat het perspectief voor de arbeiders op wat zij kunnen bereiken wordt vergroot, dat er rijkere mogelijkheden worden geopend voor de welvaart van werknemers en gemeenschap.

Er blijven in principe tegenstellingen zolang van socialistische zijde handhaving van de politiek van loonbeheersing wordt voorgestaan. In feite zullen deze intussen des te gemakkelijker overbrugd worden naarmate de ervaring leert dat de bepleite koerswijziging de welvaart ten goede komt.

Scheveningen.

AUG. ALBREGTS.

De oplossing van het effectenrechtsherstelprobleem

II

Het aanbod van het Waarborgfonds

Thans is het dan toch werkelijk zo ver. Het resultaat van het langdurige overleg ligt voor ons, en wel in de vorm van een publicatie van het Ministerie van Financiën dd. 12 Juni 1953¹⁾ (verder te noemen de „publicatie”). En daarmee is — naar mag worden aangenomen — de slotacte van het effectenrechtshersteldrama aangevangen. Hoe ziet dit resultaat er uit? Het is ook thans weer een *aanbod*, ditmaal een aanbod van het Waarborgfonds Rechtsherstel, en wel met betrekking tot „tijdens de bezetting in Nederlands beursverkeer verkregen effecten aan toonder, die in Nederland ter registratie zijn aangemeld”. Geen *openbaar* aanbod overigens: het zal van geval tot geval schriftelijk aan de daarvoor in aanmerking komende personen geschieden. Wie het aanvaardt, geeft al zijn aanspraken met betrekking tot het effect prijs. In dat opzicht doet het dus denken aan het L.V.V.S.-aanbod van enige jaren geleden. Een groot verschil echter is, dat de belanghebbers thans heel wat méér krijgen: 90 pCt van de (huidige) waarde van het effect, alsmede van de inmiddels door het effect opgeleverde, doch door de gedeposseerde gedeerde, vruchten.

Het Waarborgfonds Rechtsherstel.

Het Waarborgfonds Rechtsherstel, ingesteld door de Afdeling Effectenregistratie van de Raad voor het Rechtsherstel om de risico's op te vangen, ontstaan door het

wederom aanvangen van de beurshandel vóór de beëindiging van de effectenregistratie, kreeg in 1948 een wettelijke basis²⁾. In de desbetreffende wet werd tevens de mogelijkheid geopend, het fonds aan andere doeleinden dienstbaar te maken, zulks ter beoordeling van de Minister van Financiën. Voorts werd bepaald, dat de Staat zo nodig aan het fonds zijn middelen zou voorschieten. Ook de heffing ten laste van de beurshandel, waaruit het fonds werd gevoed, werd in deze wet vastgelegd, doch tevens werd bepaald, dat deze heffing op een bij K.B. te bepalen datum buiten werking zou treden.

Deze wettelijke regeling stelde de Minister van Financiën in staat, het Waarborgfonds in te schakelen ter verwezenlijking van de thans gevonden oplossing. Een nieuwe wettelijke voorziening was slechts nog noodzakelijk, teneinde wijziging te brengen in de begroting. Uit de onlangs ingediende memorie van toelichting op het desbetreffende wetsontwerp blijkt nl., dat de middelen, welke het fonds ter tenuitvoerlegging van het plan behoeft, grotendeels uit 's Rijks Schatkist moeten worden geput, zulks ten dele bij wijze van voorschot, ten dele à fonds perdu. Immers, weliswaar is men van plan de heffing ten laste van de beurshandel (1⁰/₁₀₀ van het verkoopprovenu van elk effect) nog een aantal jaren te handhaven, doch niet zólang, dat het totale door het fonds

¹⁾ Opgenomen in de Nederlandse Staatscourant van dezelfde datum.

²⁾ Wet van 15 Januari 1948, houdende voorzieningen inzake het Waarborgfonds Rechtsherstel en inzake de effectenregistratie, Stbl. No 21.

aan schadeloosstellingen te betalen bedrag weer zal binnenkomen. Brengt men het bedrag, dat — naar verwacht wordt — uiteindelijk ten laste van de boedels van roofinstellingen kan worden gebracht, in mindering, dan kan de totale schade, welke het fonds te dragen krijgt, blijkens de bedoelde memorie van toelichting worden geschat op 61 miljoen gulden. Hiervan is drie miljoen toegezegd door de Vereeniging voor den Effectenhandel, zulks bij wijze van bijdrage harerzijds ter oplossing van het rechtsherstelprobleem. Voorts hoopt men 32 miljoen te kunnen opvangen met de — ten dele reeds geïnde — heffing ten laste van de beurshandel (inclusief de destijds wel geschiede heffingen op andere effectentransacties dan koop en verkoop). De resterende 26 miljoen (of méér, zulks in verband met de mogelijkheid van koersfluctuaties en toeneming van renten of dividenden) blijven zonder meer ten laste van de Staat.

De vraag, aan wie het aanbod zal geschieden, staat van geval tot geval ter beoordeling van het Waarborgfonds. Hiertegen is van de zijde van gedeposeerde bezwaar gemaakt³⁾. Men meende tijdens de onderhandelingen begrepen te hebben, dat het Waarborgfonds een openbaar aanbod zou doen, waaraan het jegens degenen, die aan de in het aanbod vervatte vereisten zouden voldoen, zonder meer gebonden zou zijn. De vraag betreffende de oorzaak van dit misverstand staat niet te mijner beoordeling. Wel zou ik als mijn mening willen kenbaar maken, dat thans een weinig fraaie figuur is geschapen. Immers, al geschiedt de uitvoering van het plan in de vorm van het afsluiten van privaatrechtelijke overeenkomsten, toch treedt het Waarborgfonds (een publiekrechtelijke rechtspersoon) hier op als overheidsorgaan: het werkt mede aan de uitvoering van de overheidstaak. Denkt men nu aan het beginsel, dat iedereen recht heeft op een gelijke behandeling van de zijde van de Overheid, dan is het weinig bevredigend, dat de directie van het Waarborgfonds binnenskamers gaat uitmaken, of een belanghebbende al dan niet voor het aanbod in aanmerking komt. Het maakt bijna de indruk, dat men, nu de (openbare) beoordeling door de rechterlijke macht te veel voeten in de aarde had, getracht heeft, op deze wijze geruisloos over te schakelen op een beoordeling door een administratief orgaan.

Intussen, ondanks dit m.i. inderdaad ernstige bezwaar, komt het mij voor, dat het in de onderhavige omstandigheden niet anders *kon*. Er zijn nu eenmaal gevallen, waarin het inderdaad absurd zou zijn; de betrokkene met een aanbod gelukkig te maken. Het schijnt echter ondoenlijk, een enig houvast biedende formulering te vinden, door middel waarvan zodanige gevallen zouden zijn uitgesloten. In wezen zitten wij hier met hetzelfde probleem, als waarmede de herstelrechtspraak te worstelen had: de casuïstiek. Onder deze omstandigheden *moest* de Overheid zich wel vrijheid van handelen voorbehouden. Op de omstandigheid, dat wel wordt vermeld, wie „in het algemeen” voor een aanbod in aanmerking komen, mogen wij de verwachting baseren, dat slechts in gevallen, waarin redelijkerwijze gesproken een tegemoetkoming aan de betrokkene volkomen misplaatst zou zijn, het aanbod achterwege zal blijven.

Het aanbod met betrekking tot originele Nederlandse effecten.

Wie zijn nu de belanghebbenden, die blijkens de publicatie „in het algemeen” voor een aanbod in aanmerking komen? Het zijn degenen, die in de met betrekking tot

het effect, waarop zij aanspraak maakten, gevoerde eigendomsprocedure in het ongelijk zijn gesteld, alsmede degenen, omtrent wier rechtsherstelaanspraken nog niet in een eigendomsprocedure is beslist. M.a.w. alle gedeposeerde, met uitzondering van degenen, aan wie reeds eigendoms herstel is verleend, en voorts de tegenwoordige bezitters, voor zover in de jegens hen gevoerde eigendomsprocedure in het ongelijk gesteld. Aangenomen mag dus worden, dat het in de bedoeling ligt, om — behoudens de bijzondere gevallen, met het oog waarop aan het Waarborgfonds vrijheid van handelen is voorbehouden — met betrekking tot *elk* effect een aanbod te doen, en wel in de meeste gevallen aan de gedeposeerde, in de overige gevallen aan de (in het ongelijk gestelde) tegenwoordige bezitter. Voor enkele rubrieken van fondsen, waaronder de certificaten van Amerikaanse shares de voornaamste plaats innemen, geldt overigens een afwijkende regeling, zowel met betrekking tot de personen, die voor het aanbod in aanmerking komen, als ten aanzien van de inhoud van het aanbod zelf. Ik kom daarop nog terug en beperk mij voorlopig tot de meest omvangrijke categorie effecten, t.w. de originele Nederlandse fondsen, welke op 9 Mei 1940 officieel ter beurse genoteerd waren.

Verreweg de meeste vroegere bezitters dezer effecten stonden in het eigendoms geschil tegenover de tegenwoordige bezitter kansloos, omdat ten aanzien van de verkrijging ter beurse door deze laatste niets bijzonders, niets abnormaals was gebleken. De tegenwoordige bezitter werd dus als eigenaar erkend; en de gedeposeerde bleef slechts — afgezien van zijn vordering op de roofinstelling (waarover straks) — een schadevergoedingsaanspraak jegens „tussenschakels en medeplichtigen” over. Op het precaire karakter dezer schadevergoedingsaanspraken — zowel juridisch als feitelijk, zowel ten aanzien van het bewijs als met betrekking tot de executie — werd reeds de aandacht gevestigd. Zij kunnen thans deze wankelende basis verwisselen voor de vaste grond der in het aanbod vervatte schadeloosstelling. Het resultaat, t.w. dat zij — behoudens 10 pCt — de in hun effectenbezit geleden oorlogsschade integraal vergoed krijgen, lijkt mij (het lot van andere oorlogsslachtoffers in aanmerking genomen) voor hen geenszins onbevredigend: de gedeposeerde hebben *hard* getrokken.

Doch hoe staat het met degenen, die er zich in de eigendomsprocedure op konden beroepen, dat de verkrijging ter beurse door de tegenwoordige bezitter een enigermate van het normale afwijkend karakter had? Bijv. omdat deze laatste rechtstreeks had verkregen van een roofinstelling of van een, algemeen als zodanig bekend staande, handlangers van zulk een instelling. Of ook omdat de verkrijging had plaats gevonden op een zgn. „smijtdag”⁴⁾. De vroegere bezitter kan dan betogen, dat de verkrijger had kunnen weten of vermoeden, dat hem een geroofd stuk werd geleverd, of althans dat hij met een verhoogde kans daarop had moeten rekening houden. En weliswaar zal deze laatste zich er in een eventuele eigendomsprocedure ongetwijfeld op beroepen, dat hij (of liever zijn lasthebber ter beurse) *verplicht* was te handelen zoals hij deed (m.a.w. een beroep doen op de „gehoudenheid” van art. 53 lid 5 Besluit herstel rechtsverkeer), doch met zulk een beroep zal hij (zoals valt af te leiden uit het vonnis van de Raad voor het Rechtsherstel, hetwelk aanleiding gaf tot de beursstaking) in vele gevallen niet sterk staan. De gedeposeerde, die in zulke gevallen het

³⁾ Zie de bekendmaking van de Commissie Gedeposeerde, gepubliceerd in de N.R.C. van 13 Juni 1953.

⁴⁾ Zie aangaande deze situaties mijn artikel „De herstelrechtspraak nopens effecten” in Nederlands Juristenblad, jrg. 1951, blz. 457 en 481.

geschil wil uitvechten, heeft dus inderdaad reële kansen. Toch betwijfel ik, of die kansen zo groot zijn, dat zij het aanbod van het Waarborgfonds zijn aantrekkelijkheid zullen doen verliezen. Naast het nadeel van de kans op een verloren procedure staan toch nog altijd de nadelen van tijdverlies en kosten, welke ook een gewonnen proces met zich brengt. Deze nadelen zullen — naar ik verwacht — voor de meesten zwaarder wegen dan de, door aanvaarding van het aanbod opgeofferde, tien procent.

Overigens, ook afgezien van het prijsgeven dezer winstkansen, behoeft het nog niet steeds zo te zijn, dat de gedeposeerde er door aanvaarding van het aanbod beter op wordt. Wij hebben immers tot dusverre buiten beschouwing gelaten, dat aan vrijwel iedere gedeposeerde — afgezien van zijn aanspraken jegens tussenschakels en medeplichtigen — een vordering competeert jegens de roofinstelling, via welke hem destijds het effect is ontnomen. Nu behoeft men, voor zover het niet-Joodse gedeposeerden betreft, over het algemeen aan deze vorderingen niet veel waarde toe te kennen: het actief der roofinstelling is gewoonlijk bij lange na niet toereikend, zodat in de meeste gevallen de vorderingen der oorlogsgeduperden slechts voor een zeer gering percentage kunnen worden gehonoreerd. Voor deze niet-Joodse vroegere bezitters geldt dus wel in hoge mate, dat zij ten gevolge van het aanbod in een aanzienlijk gunstiger positie zijn geraakt. Doch hoe staat het met betrekking tot de Joodse gedeposeerden (die overigens de grote meerderheid vormen)? Wij zagen reeds, dat het actief van L.V.V.S. voldoende is voor een geenszins te verwaarlozen uitkeringspercentage. In het algemeen hebben de crediteuren van L.V.V.S. reeds 75 pCt van de vordering, waarvoor zij waren geverifieerd, ontvangen (resp. zullen zij dat binnenkort ontvangen). Het schijnt niet onaannemelijk, dat het totale uitkeringspercentage nog wel enige punten méér zal bedragen, wellicht zal het om en bij de 80 komen te liggen. Wie hieruit zou willen afleiden, dat bij aanvaarding van het aanbod Waarborgfonds en gedeposeerde zelf elk 10 pCt van de resterende schade voor hun rekening zouden nemen, vergist zich echter. Hij verliest n.l. uit het oog, dat Waarborgfonds en L.V.V.S. bij de berekening van het verschuldigde niet hetzelfde bedrag als uitgangspunt nemen.

De 90 pCt van het Waarborgfonds wordt — zoals wij zagen — berekend over de huidige waarde van het effect (d.w.z. de waarde op de laatste beursdag van de aan het aanbod voorafgaande maand), vermeerderd met die der gederfde provenuen. Wat nu de door L.V.V.S. geverifieerde vordering betreft: daarbij is vooreerst geen rekening gehouden met de provenuen, terwijl men voorts is uitgegaan van de waarde van het effect per 4 November 1947⁵⁾ (of, indien dit hoger was, van het bedrag, dat de vervreemding van het stuk door Liro blijktens de boeken dezer instelling destijds had opgeleverd). Het uitkeringspercentage van L.V.V.S. en de 90 pCt van het Waarborgfonds vormen dus geen vergelijkbare grootheden. In de meeste gevallen zal het aandeel, dat het Waarborgfonds voor zijn rekening neemt, méér dan 10 pCt der totale schade bedragen (nog steeds in de veronderstelling, dat L.V.V.S. ca 80 pCt zal uitkeren), doch soms, n.l. wanneer het betrokken effect sedert 4 November 1947 in waarde is gedaald, zal het minder kunnen zijn. Het kan zelfs voorkomen, n.l. als het resultaat der koersdaling zwaarder weegt dan de inmiddels (eventueel) door het effect opgeleverde vruchten, dat de 90 pCt van het Waarborgfonds

een lager bedrag oplevert dan de totale L.V.V.S.-uitkering. Doch dan zal het Waarborgfonds het nadelig verschil suppleren. Degeen, die het aanbod heeft aanvaard, kan dus van het prijs geven op zichzelf der vordering op L.V.V.S. nooit enig nadeel ondervinden.

Met betrekking tot de vraag, in hoeverre de positie van een tegenwoordige bezitter door aanvaarding van het aanbod wijziging ondergaat, kan ik thans kort zijn. Hij heeft het effect aan de gedeposeerde moeten teruggeven en eventueel ook vruchten en kapitaalsuitkeringen moeten restitueren, en krijgt van dat alles thans 90 pCt vergoed. Daartegenover doet hij afstand van een — veelal dubieuze — aanspraak jegens zijn lasthebber (de bankier of commissionair, die het effect in zijn opdracht ter beurze had gekocht), en voorts van de, inmiddels aan hem toegevallen, vordering op de roofinstelling. Ten aanzien van laatstbedoelde vordering geldt dan in beginsel weer hetzelfde als hetgeen werd betoogd voor het geval, dat het aanbod aan de gedeposeerde geschiedt.

Het aanbod met betrekking tot Amerikaanse certificaten.

Thans de tot dusverre buiten beschouwing gebleven categorie: de certificaten van Amerikaanse of Canadese effecten. Voor zover na 1 Januari 1943 door de tegenwoordige bezitter verkregen, nemen deze stukken — evenals de op 9 Mei 1940 niet officieel ter beurze genoteerde effecten — in de publicatie betreffende het aanbod een afzonderlijke plaats in. De tegenwoordige bezitter van een onder een dezer rubrieken vallend effect zal geen aanbod ontvangen, als hij zelf of zijn firmant, orgaan of ondergeschikte „met zekerheid of met grote mate van waarschijnlijkheid had moeten verwachten, een onrechtmatig aan een vroegere bezitter ontnomen effect te zullen verkrijgen”. Voor zover dit geval zich niet voordoet, zal aan de (in het ongelijk gestelde) tegenwoordige bezitter wel een aanbod worden gedaan, doch dit aanbod zal, indien het betrekking heeft op een na 1 Januari 1943 verkregen certificaat, een minder verstrekkende inhoud hebben dan het normale aanbod. Het zal dan n.l. slechts vergoeding van 90 pCt van de waarde van het effect zelf inhouden, alsmede van eventuele kapitaalsuitkeringen, doch niet van de vruchten (waarbij dan stock-dividenden en bonusaandelen voor de helft als kapitaalsuitkeringen zullen worden aangemerkt).

Dat ziet er nogal compromis-achtig uit. Het zou mij dan ook niet verbazen, als het touwtrekken zich uiteindelijk op dit punt heeft geconcentreerd. Vermoedelijk had de Regering aanvankelijk bezwaar, de regeling ook over deze categorie effecten (hierna korthedshalve aan te duiden als „Amerikaanse certificaten”) te doen uitstrekken. En niet ten onrechte. Er is n.l. geen enkele reden, deze stukken vanuit een rechtsherstel-oogpunt over één kam te scheren met de overige toondereffecten. De beurshandel in Amerikaanse certificaten vertoonde tijdens de bezetting — althans in de periode, waarin het zich bij Liro bevindende materiaal voor verreweg het grootste gedeelte werd geliquideerd (t.w. van begin 1943 tot zomer 1944) — een geheel ander aspect dan de handel in originele Nederlandse fondsen. Ik heb meer dan eens uiteengezet⁶⁾, welke factoren daarbij een rol speelden, en meen thans dan ook te kunnen volstaan met de vermelding, dat in de bedoelde periode ter beurze tussen de van Liro afkomstige certificaten en de overige werd gediscrimineerd, zulks in die zin, dat dubbele koersvorming optrad: het kopende publiek was bereid, voor certificaten van onverdachte herkomst hogere prijzen te betalen. De Raad

⁵⁾ Zulks in overeenstemming met de bepaling van art. 59 Besluit herstel rechtsverkeer, zoals dit artikel werd gewijzigd bij de hiervóór reeds ter sprake gekomen wet van 15 Januari 1948 (Stbl. No 1 21).

⁶⁾ W.P.N.R. 1948, No 4020, blz. 45/46 en N.J.B., jrg. 1951, blz. 465 e.v.

voor het Rechtsherstel (Afdeling Rechtspraak) heeft in een principiële beslissing⁷⁾ uit deze situatie de m.i. logische consequentie getrokken, dat het op verkrijging in regelmatig beursverkeer gebaseerde vermoeden van goede trouw met betrekking tot de in deze periode verkregen Amerikaanse certificaten geen rol speelt (het is immers een weerlegbaar vermoeden, dat ook ambtshalve door de berechtende instantie kan worden ter zijde gesteld), zulks in verband met de omstandigheid, dat er een „duidelijk en groot risico bestond . . . geroofde stukken geleverd te krijgen”. Wij kunnen thans in dit opzicht van een „vaste jurisprudentie” spreken: in de eigendomsgechillen betreffende Amerikaanse certificaten (verkregen in de bedoelde periode) wordt vrijwel steeds de gedeposeerde in het gelijk gesteld.

Wanneer men zich dit alles realiseert, dan ligt de conclusie voor de hand, dat in de rechtsherstelverhoudingen de Amerikaanse certificaten (verkregen in de bedoelde periode) in feite geheel en al op één lijn staan met effecten op naam en buiten beursverkeer verkregen (toonder-)effecten. Waarom zijn zij dan niet, evenals de beide laatstgenoemde categorieën, bij het zoeken naar een oplossing van het rechtsherstelprobleem buiten beschouwing gebleven? Het antwoord op deze vraag is niet moeilijk te vinden. De bijzondere situatie ter beurze met betrekking tot deze fondsen was veelal bij het publiek niet bekend, en in verband daarmee was het te verwachten, dat juist deze tegenwoordige bezitters — na in de eigendomsprocedure in het ongelijk te zijn gesteld uit hoofde van gemis aan goede trouw bij de commissonnairs, die destijds in hun opdracht ter beurze hadden gekocht⁸⁾ — op grote schaal op deze laatste zouden terugvallen en met hun jegens hen gerichte regresvorderingen succes hebben. Dat het optreden van het Waarborgfonds als *deus ex machina* ook op deze fondsen betrekking zou hebben, was dan ook voor verscheidene beursfirma's een kwestie van leven of dood. Dat dit doel inderdaad is bereikt, moet als een opmerkelijk succes worden beschouwd voor degenen, die bij de onderhandelingen als vertegenwoordigers van de effectenhandel zijn opgetreden. Een succes, dat m.i. het door de gedeposeerde bereikte in de schaduw stelt: de beurs heeft *het hardst* getrokken.

Inmiddels, de Regering heeft zich niet *helemaal* omver laten trekken. De tegenwoordige bezitter krijgt weliswaar de waarde van het certificaat zelf voor 90 pCt vergoed (waarbij men niet uit het oog verlieze, dat in de meeste gevallen deze waarde — (mede) ten gevolge van de devaluatie van de gulden, die inmiddels heeft plaats gehad — aanzienlijk méér bedraagt dan de destijds door hem bestede koopprijs), doch met betrekking tot de vruchten, welke hij aan de gedeposeerde heeft moeten teruggeven, ontvangt hij géén schadeloosstelling. En voorts, de tegenwoordige bezitter, die met grote waarschijnlijkheid moest verwachten een geroofd stuk te verkrijgen, komt voor het aanbod niet in aanmerking. Denkt men aan de zojuist ter sprake gekomen „vaste jurisprudentie”, dan ligt het m.i. voor de hand, dat deze uitzondering in de eerste plaats betrekking heeft (zulks behoudens op bijzondere omstandigheden gebaseerde uitzonderingen) op beursfirma's, die voor eigen rekening hadden gekocht. Zij waren immers van de situatie ter beurze op de hoogte, en uit deze situatie was m.i. als regel de bedoelde „grote waarschijnlijkheid” wél af te leiden. Voorts vallen onder deze uitzondering de verkrijgers, die aan hun commissonnair of bankrelatie de uitdruk-

kelijke opdracht hadden verleend — ook dat is nl. voorgekomen — „Joods bezit” te kopen (zulks in verband met de lagere koers). Het stemt m.i. tot dankbaarheid, dat de Regering op dit punt althans voet bij stuk heeft gehouden.

Blijkens de formulering der aan het Waarborgfonds overgedragen rechten, welke voor uitoefening door deze instelling in aanmerking komen (waarop ik nog terugkom), is men van de veronderstelling uitgegaan, dat met betrekking tot na 1 Januari 1943 verkregen Amerikaanse certificaten het aanbod óók zou kunnen worden gedaan aan — en aanvaard door — *gedeposeerden*. Naar mijn mening is dat grotendeels theorie. Zoals reeds werd opgemerkt, hebben immers juist met betrekking tot deze stukken de vroegere bezitters vrijwel steeds rechtsherstel verkregen. Slechts degenen, ten aanzien van wier eigendomsprocedure nog geen beslissing is genomen, zouden voor het aanbod in aanmerking komen. Ik verwacht echter niet, dat zij het zullen aanvaarden. Hun wans om door middel van de procedure tot een 100 pCt-schadevergoeding te geraken, staan daarvoor te sterk. Wél bestaat dan natuurlijk de mogelijkheid, dat, nadat de gedeposeerde het aanbod heeft verworpen en zijn proces heeft gewonnen, met betrekking tot hetzelfde effect nogmaals een aanbod geschiedt, ditmaal aan de tegenwoordige bezitter. Het aanbod heeft dan dus de voortzetting der eigendomsprocedure niet kunnen vermijden, doch heeft wél de mogelijkheid van regresacties ter zijde gesteld.

Uitoefening van prijs gegeven aanspraken door het Waarborgfonds.

Dit laatste, het ter zijde stellen van schadevergoedings- en regresaanspraken, is kennelijk het hoofddoel van de onderhavige maatregel. Dat blijkt ook uit de mededeling, dat het Waarborgfonds deze vorderingen, en eventueel ook de aanspraken tegen de tegenwoordige bezitters zelf — al welke rechten en aanspraken bij aanvaarding van het aanbod nl. op het Waarborgfonds overgaan — in het algemeen niet zal uitoefenen. Weliswaar worden hierop enige uitzonderingen gemaakt, doch deze hebben m.i. weinig om het lijf. Het zijn in de eerste plaats de rechten en aanspraken tegen de beursfirma's⁹⁾, welke op grond van hun tijdens de bezetting aangenomen onvaderlandslievende houding geplaatst zijn op de lijst van art. 39, sub 10, Besluit herstel rechtsverkeer. Ten opzichte van deze firma's komt — naar te verwachten is — uiteraard een zeer groot aantal schadevergoedings- en regresaanspraken in aanmerking, en zij zullen daartoe in het algemeen bij lange na geen voldoende verhaal bieden. Zelfs als het gehele actief dezer firma's aan het Waarborgfonds zou toevallen, zou zulks nog slechts een uitermate gering percentage betekenen op het totale nominale bedrag der door deze instelling overgenomen vorderingen. Daarnaast wordt een uitzondering gemaakt voor de acties jegens tegenwoordige bezitters van na 1 Januari 1943 verkregen Amerikaanse certificaten, voor zover deze tegenwoordige bezitters met grote waarschijnlijkheid moesten verwachten, een geroofd stuk te zullen verkrijgen. Doch een zodanige actie zal slechts op het Waarborgfonds overgaan, indien ten aanzien van het betrokken certificaat door de gedeposeerde het aanbod wordt aanvaard, hetgeen — zoals hiervoor werd betoogd — slechts zelden of wellicht zelfs vrijwel nooit zal geschieden. Er is dus ook met betrekking tot deze acties geen reden om te verwach-

⁷⁾ Vonnis van 29 April 1952, gepubliceerd in „Rechtsherstel” onder no 52/204.
⁸⁾ Zie art. 53 lid 5 Besluit herstel rechtsverkeer.

⁹⁾ „Firma's” bij wijze van spreken: het zijn óf éénmansbedrijven óf vennootschappen onder firma óf commanditaire vennootschappen óf n.v.'s.

ten, dat het Waarborgfonds er rijk van zal worden.

Uit de formulering der laatstbedoelde uitzondering schijnt af te leiden, dat het Waarborgfonds met betrekking tot deze Amerikaanse certificaten niet zal overgaan tot uitoefening van regresacties, welke ten gevolge van aanvaarding van het aanbod door de tegenwoordige bezitter aan de genoemde instellingen vallen. Dit is merkwaardig: voor de bedoelde regresvorderingen zijn immers aansprakelijk de commissonnairs of bankiers, die de stukken ter beurze hadden gekocht, m.a.w. juist dezelfde beursfirma's, die, als zij voor *eigen rekening* hadden gekocht en mitsdien thans zelf tegenwoordige bezitter geweest waren, niet voor het aanbod in aanmerking zouden komen, resp. (nl. bij aanvaarding van het aanbod door de gedeposedeerde) een actie van de zijde van het Waarborgfonds tegemoet zouden kunnen zien. Het schijnt nauwelijks aannemelijk, dat een zodanige inconsequente inderdaad in de bedoeling heeft gelegen de bewoording der publicatie laat m.i. geen ruimte tot twijfel, zodat ik aanneem, dat aan het Waarborgfonds de mogelijkheid van uitoefening dezer regresacties inderdaad niet is voorbehouden. Ik acht dat zeer betreurenswaardig. Aan het

feit op zichzelf, dat deze personen, die willens en wetens voor hun cliënt gespolieerde stukken kochten, de gevolgen van deze houding niet te dragen krijgen, zou men schouderophalend voorbij kunnen gaan, ware het niet, dat deze gevolgen thans voor een groot deel ten laste van 's Rijks Schatkist komen. De bedoelde beursfirma's hebben geenszins verdiend, met behulp van uit belastingen verkregen gelden te worden gesauveerd. Op dit punt is de Regering m.i. wel héél erg ver gegaan met haar concessies.

Met het bovenstaande meen ik te kunnen volstaan om aan te tonen, dat de oplossing van het effectenrechtsherstelprobleem, vervat in de publicatie van de Minister van Financiën, geenszins in alle opzichten bevredigend is te achten. Wellicht zou nog op meer punten critiek kunnen worden uitgeoefend. Er *moest* echter een oplossing komen, en het was te verwachten, dat zij gebreken zou vertonen. Vandaar, dat wij de bedoelde publicatie ondanks alles met vreugde blijven begroeten: dit is altijd nog aanzienlijk beter dan géén oplossing.

Groningen.

A. VAN OVEN.

De 36ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie

De agenda voor de 36ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie (Genève, 4-25 Juli 1953), was, in tegenstelling met hetgeen in andere jaren wel eens het geval geweest is, niet overladen, zodat in ruim drie weken tijds de verschillende punten konden worden behandeld. Behalve de jaarlijks wederkerende onderwerpen, t.w. het rapport van de Directeur-Generaal van het Internationaal Arbeidsbureau, de begroting en andere vraagstukken van financiële aard, de rapporten over de toepassing van de verdragen en aanbevelingen, kwamen op de agenda vijf onderwerpen voor, nl.: vacantie met behoud van loon, bescherming van de gezondheid van de arbeiders in de plaatsen, waar zij arbeid verrichten, minimum leeftijd van toelating van jeugdige arbeiders tot ondergrondse arbeid in de kolenmijnen, organisatie en werkwijze van de nationale Departementen van Arbeid en wijziging van het statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie.

Om met dit laatste punt te beginnen: de voorgestelde wijziging heeft ten doel het aantal leden van de Raad van Beheer een weinig uit te breiden, zodanig dat de samenstelling van die Raad in overeenstemming zou zijn met het sinds de oprichting belangrijk toegenomen aantal leden van de Organisatie en een meer daadwerkelijke vertegenwoordiging van alle belangen in het werk der Organisatie mogelijk zou maken. Op het ogenblik bestaat de Raad uit 32 personen, t.w. 16 vertegenwoordigers van Regeringen, 8 werkgeversvertegenwoordigers en 8 arbeidersvertegenwoordigers. Van de 16 regeringsvertegenwoordigers zijn er 8 van landen, die op het gebied van de nijverheid de belangrijkste plaatsen innemen (die beschikken over een zgn. vaste zetel). De andere 8 worden eenmaal in de drie jaar gekozen. Hetzelfde is het geval met de werkgevers- en arbeidersvertegenwoordigers. Door de Raad van Beheer was voorgesteld het aantal leden tot 40 te verhogen; daarvan zouden er dan 20 zetels voor de Regeringen beschikbaar komen, waarvan 10 (in plaats van 8) vaste zetels zouden zijn. Het aantal plaatsen voor de werkgevers- en arbeidersvertegenwoordigers zou met 2 voor elke groep worden verhoogd.

De Conferentie heeft zich met de voorgestelde wijzigingen verenigd. Eveneens nam zij een amendement aan, daartoe strekkende om uit het Statuut de bepalingen te doen vervallen welke de eis inhielden, dat van de leden een bepaald aantal tot niet-Europese Staten moeten behoren. Zij, die tot niet-Europese landen behoren, zagen hierin een soort discriminatie. In de praktijk wordt dat bepaald aantal niet-Europese Staten van Noord-Amerika en de Noordse Staten zich bij de eerste stemming onthielden. Deze laatsten deden zulks daar zij, tegelijk met de onderhavige kwestie, die van de plaatsvervangende leden wilden zien geregeld; de Verenigde Staten van Amerika gevoelden voor de uitbreiding op zichzelf niet veel. Zij gaven te kennen, dat, mocht het aantal zetels in de Raad uitgebreid worden, alsdan het aantal plaatsvervaarders verminderd zou moeten worden. De regeling van de plaatsvervaarders vindt evenwel geen plaats in het Statuut, doch in het Reglement der Conferentie; daarover had de Conferentie zich thans niet uit te spreken. Dienaangaande zullen door de Raad van Beheer voorstellen aan de volgende Conferentie gedaan worden. Bij de eindstemming hebben echter zowel de Verenigde Staten van Amerika als de Noordse landen vóór gestemd. Aangezien in 1954 de verkiezingen voor de Raad van Beheer zullen plaatsvinden, is het van belang, dat de aangenomen wijzigingen tijdig door de Regeringen geratificeerd zullen worden. Daarop heeft de Conferentie in een resolutie aangedrongen. Vermeld kan hier worden dat, mocht het aantal zetels in de Raad uitgebreid worden, de 2 nieuwe vaste zetels zeer waarschijnlijk aan Japan en Duitsland zullen toevallen.

Over het onderwerp „vacantie met behoud van loon” had de eerste discussie plaats. De Conferentie had tot taak terzake conclusies vast te stellen, welke aan de Regeringen zullen worden gezonden met het verzoek hun eventuele opmerkingen aan het Internationaal Arbeidsbureau te doen toekomen, waarna in 1954 de tweede zitting zal plaats hebben en over dat onderwerp de eindbeslissing genomen zal worden. Het onderhavige onder-

werp heeft reeds verschillende malen de aandacht van de Conferentie gehad. In 1936 nam zij terzake een verdrag aan, dat slechts op zeer bescheiden schaal geratificeerd werd, benevens een aanbeveling; later (1946) kwam een verdrag over vacantie met behoud van loon voor zeelieden tot stand (herzien in 1946) en het vorig jaar werd een verdrag betreffende vacantie met behoud van loon voor arbeiders in de landbouw aangenomen.

In de commissie, welke de behandeling van dit onderwerp voorbereidde, bestond verschil van opvatting over de vraag, of deze aangelegenheid in een verdrag of in een aanbeveling geregeld moest worden. De meerderheid der commissie sprak zich voor een aanbeveling uit. In tal van landen wordt het vraagstuk der zgn. betaalde vacantie niet bij de wetgeving, doch in collectieve contracten geregeld; een regeling van dit onderwerp bij verdrag, zou, zo meenden verschillende leden, een ingrijpen van de Regeringen bij de onderhandelingen van werkgevers en arbeiders nodig maken en de Regeringen verplichten na te gaan, of de collectieve contracten aan de bepalingen van het verdrag voldoen. Een voorstel van de arbeidersgroep om het onderwerp bij verdrag te regelen, werd in de commissie verworpen. In beginsel werd een vacantie van twee normale werkweken voor arbeiders, die een geheel jaar bij éénzelfde werkgever in dienst zijn, nodig geacht om hen hun fysieke en geestelijke krachten te doen herkrijgen; onafgebroken dienst echter van ten minste 6 maanden moet, meende de commissie, de arbeider recht geven op een evenredig deel dier vacantie, terwijl, in geval de arbeid bij die werkgever eindigen zou vóór het eind van die periode, er aanleiding is om regelingen te treffen voor het recht op een daaraan evenredige vacantie of op een compensatie daarvoor. De Conferentie heeft zich met de voorstellen der commissie verenigd. De conclusies zullen thans aan de Regeringen gezonden worden met verzoek hun opmerkingen mede te delen; in 1954 zal dus de Conferentie over dit onderwerp de eindbeslissing nemen. Onder deze regeling valt niet het vraagstuk der besteding van de vrije tijd.

Het onderwerp, de bescherming van de gezondheid van de arbeiders in de plaatsen, waar zij arbeid verrichten, was door de vorige zitting van de Conferentie in eerste lezing behandeld. Die zitting had over de vorm der regeling evenwel geen definitieve beslissing genomen. Het Internationaal Arbeidsbureau had dan ook terzake drie vormen voor de regeling opgesteld: 1. een aanbeveling, 2. een ontwerp-verdrag, 3. een of twee ontwerp-verdragen met een aanvullende aanbeveling. Een voorstel om in een verdrag enkele algemene bepalingen neer te leggen en de noodzakelijke technische maatregelen in een aanbeveling onder te brengen, vond in de commissie, welke de behandeling van het onderhavige onderwerp voorbereidde, geen meerderheid. Dit was ook het geval in de Conferentie; een voorstel van arbeiderszijde gedaan, om een deel van de bepalingen der door de commissie aangenomen aanbeveling in een verdrag neer te leggen, werd verworpen. De voorstanders van een verdrag hebben o.a. aangevoerd, dat de bescherming der gezondheid van de arbeiders van zeer groot belang is, zowel uit economisch, sociaal als menselijk oogpunt bezien, zodat er alle aanleiding is dat onderwerp in een verdrag te regelen. De gevaren, welke de gezondheid van de arbeiders bedreigen, nemen van dag tot dag toe. Een verdrag zou de toepassing van algemene maatregelen ter bescherming van de gezondheid der arbeiders kunnen verzekeren. Zij, die voorstanders van een aanbeveling waren, vestigden de

aandacht op de moeilijkheden aan een regeling bij een verdrag verbonden.

Het eerste deel van de aanbeveling, zoals die ten slotte door de Conferentie werd aangenomen, bevat een aantal maatregelen van technische aard ter bescherming van de arbeiders tegen de gevaren, waaraan zij blootstaan; het tweede deel behandelt het geneeskundig onderzoek van de arbeiders welke arbeid verrichten, die bijzondere gevaren voor hun gezondheid met zich brengt; deel drie heeft betrekking op de aangifte van beroepsziekten, terwijl het vierde deel betrekking heeft op de eerste hulp bij ongelukken. Behalve de aanbeveling nam de Conferentie een drietal resoluties op dit onderwerp betrekking hebbende aan, nl.: een betreffende het samenstellen van een internationale lijst van beroepsziekten, die voor aangifte in aanmerking komen, de tweede op nationale lijsten van bedoelde beroepsziekten. De derde resolutie doet een beroep op de Regeringen om het nemen van maatregelen voor de opleiding van artsen, die deskundig zijn op het gebied van bedrijfshygiëne en de organisatie van bedrijfs-medische diensten te bestuderen. De Conferentie nam de aanbeveling en de resoluties aan.

Een regeling betreffende de leeftijd van toelating van jeugdige arbeiders tot ondergrondse arbeid in de kolenmijnen was het vorige jaar door de Conferentie voorbereid; besloten was toen een eventuele regeling in een aanbeveling neer te leggen. In de commissie der Conferentie, welke de behandeling van dit onderwerp heeft voorbereid, werd door de arbeidersgroep het voorstel gedaan de regeling de vorm van een verdrag te geven. De stemmen over dat voorstel staakten, zodat dat voorstel verworpen was. M.i. valt dit besluit zeer te betreuren. Als er zich een onderwerp voor regeling bij verdrag leent dan is het wel het onderhavige. Van een aanbeveling in deze is niet veel te verwachten, gezien het lot, dat in de praktijk aan aanbevelingen ten deel valt. De Regeringen beloven meestal te zijner tijd wel eens met de aanbeveling rekening te houden! De aangenomen aanbeveling beveelt aan om jeugdige personen beneden 16 jaar niet bij ondergrondse arbeid in de kolenmijnen tewerk te stellen; tevens wordt aanbevolen om jeugdige personen van 16-18 jaar slechts onder bepaalde voorwaarden ondergrondse arbeid te laten verrichten (wanneer zulks voor hun opleiding nodig is of onder voorwaarden door de bevoegde autoriteit, na raadpleging van de betrokken werkgevers- en arbeidersorganisaties vast te stellen). De Conferentie nam die aanbeveling met geen stem tegen en één onthouding aan.

De behandeling van het onderwerp: organisatie en werkwijze van nationale Departementen van Arbeid (de Engelse tekst luidde „of national Labour Departments”) was afwijkend van die tot nu toe ten aanzien van onderwerpen gevolgd. Het was de bedoeling over dat onderwerp een algemene discussie te houden; daarbij zat niet voor het vaststellen van resoluties of aanbevelingen. Het Internationaal Arbeidsbureau had, volgens opdracht, terzake een rapport samengesteld uit gegevens, waarover het beschikte, doch had tevoren niet een vragenlijst aan de Regeringen gezonden of inlichtingen gevraagd. Het is dan ook niet te verwonderen, dat over dat rapport wel enige critiek werd geleverd en dat door de verschillende debaters gegevens werden verstrekt, welke bij de gewone samenstelling van een rapport door het Bureau na verkregen inlichtingen in dat rapport zouden zijn verwerkt. Na breedvoerige bespreking heeft de commissie, welke dat

onderwerp behandelde, tal van conclusies opgesteld, welke weer tot veel discussie aanleiding gaven. Een van de belangrijkste beslissingen van de commissie is wel deze, dat aanbevolen wordt dat het Internationaal Arbeidsbureau zijn kennis over dit onderwerp moet uitbreiden.

Het rapport, door het Bureau overgelegd, bevatte wel reeds nuttige inlichtingen, doch putte dat onderwerp geenszins uit. Het Bureau werd dan ook verzocht volgens zijn gewone methoden en hulpbronnen deze aangelegenheid verder te bestuderen en vergelijkende studiën te maken, welke van praktisch nut zouden zijn bij de organisatie, de ontwikkeling en functionering van Departementen van Arbeid. Deze proefneming komt mij persoonlijk niet zeer geslaagd voor. De discussies namen zeer veel tijd in beslag en hebben tot een vrij pover resultaat geleid. Ik kan mij dan ook geheel aansluiten bij de opmerking door de heer Roberts, de Engelse arbeidersafgevaardigde, tevens vice-voorzitter der Conferentie, gemaakt. Deze wees op het gevaar, dat er schuilt om een dergelijk experiment te ver door te voeren. Men riskeert dan dat de Conferentie een „seminarium” wordt; dat zou buitengewoon slecht voor de Organisatie zijn, en al is het een experiment, dat geprobeerd moet worden, het is te hopen, dat het in de sfeer van experiment blijft en niet in de toekomst een blijvend verschijnsel zal zijn.

Evenals alle jaren had de Directeur-Generaal ook aan deze Conferentie zijn jaarrapport overgelegd, waarover ruim 106 sprekers het woord gevoerd hebben. Een eigenlijk gezegde discussie heeft daarover niet plaats. De meeste sprekers maken opmerkingen naar aanleiding van het rapport en delen mede hoe de toestand in hun land is en wijden daarover uit. Dit jaar was weer een belangrijk deel van het rapport aan het vraagstuk der productiviteit gewijd. Op dat terrein is de Organisatie zeer actief. Het afgelopen jaar heeft een commissie van deskundigen dat vraagstuk bestudeerd en een aantal aanbevelingen opgesteld. Veel nieuws werd hierover in de Conferentie evenwel niet ter sprake gebracht. Van belang om te memoreren acht ik het feit, dat verschillende sprekers op het gevaar wezen, dat een te streng doorgevoerde mechanisatie en rationalisatie van de productie de arbeid zou kunnen „dehumanize”. Hogere productie moet volgens hen samengaan met verbeterde levensstandaarden; aan de arbeiders moet ook een deel van de vruchten der verhoogde productiviteit ten goede komen. De Directeur-Generaal heeft in een rede de verschillende sprekers over zijn rapport beantwoord. Hiermede meen ik dit overzicht van de werkzaamheden der Conferentie, dat geenszins op volledigheid aanspraak kan maken, te kunnen besluiten.

Mijn indruk van de Conferentie was deze: het was een saaie Conferentie. Er stonden geen onderwerpen op de agenda, welke de gemoederen enigszins warm konden maken. Misschien ligt het ook aan het feit, dat de Internationale Arbeidsorganisatie op het ogenblik een crisis doormaakt (waaraan de drang tot bezuiniging door tal van landen uitgeoefend niet vreemd is), die wellicht onbewust ook in deze Conferentie tot uitdrukking kwam. In elk geval manifesteerde zich in deze Conferentie een voorkeur voor aanbevelingen boven verdragen, hetgeen m.i. zeer te betreuren valt, al geef ik toe, dat er wellicht wel wat minder verdragen aangenomen konden worden. Verschillende federatieve Staten gevoelen niet veel voor verdragen, o.a. de Verenigde Staten. Inderdaad leveren verdragen voor federatieve Staten wel enige moeilijke-

den op, hetgeen echter geen reden mag zijn om slechts regelingen in de vorm van aanbevelingen aan te nemen. Immers, niet ontkend kan worden dat er van de verdragen een grote stimulans tot verbetering van de arbeidsvoorwaarden en van de sociale toestanden in tal van landen is uitgegaan. De Internationale Arbeidsorganisatie is de oudste Organisatie, zij is stevig gegrondvest en moet in staat gesteld worden haar werkzaamheden behoorlijk te verrichten, zulks te meer, waar tal van nieuwe organisaties om werk te krijgen een aanslag doen op het werk der Internationale Arbeidsorganisatie en die zodoende op de duur, wellicht zonder zulks te willen, zouden kunnen ondermijnen.

Amsterdam.

G. J. STEMBERG.

INGEZONDEN STUK

Het ontwerpen via research van economische politiek op lange termijn

De heer J. J. D. Rijk te Amsterdam schrijft ons:

Het artikel van Dr J. M. E. M. A. Zonnenberg in „E.-S.B.” van 1 Juli jl., getiteld „Het ontwerpen via research van economische politiek op lange termijn”, heeft mij, ondanks de mij sympathieke strekking er van, toch de volgende bedenkingen ingegeven. Het geeft m.i. blijk van een gedachtengang, die wetenschappelijk gezien niet verantwoord is, en zelfs gevaarlijk, want verwarringwekkend mag heten; ondersteund door deze gedachtengang wordt een pleidooi gehouden voor verantwoord, en vooral grondiger wetenschappelijk onderzoek ten dienste van de economische politiek (politici?).

Dr Zonnenberg haalt zelf nl. door één het wetenschappelijk denken, d.w.z. een streven naar de hoogst bereikbare graad van belangeloosheid (om het woord objectiviteit te vermijden), en wat ik zou willen noemen „moral thinking”; het Engelse woord „moral” is hier beter dan ons „moreel”, aangezien dit laatste te veel ethische geladenheid bezit, terwijl „moral” ruimer is: het geeft aan het gehele gebied der waarde-oordelen, welk gebied qualitate qua buiten-, of boven-wetenschappelijk is. Deze mengeling van twee onvereenbare factoren, waarvan hij zichzelf waarschijnlijk niet bewust is, spreekt uit zijn pleidooi vóór, zowel als uit zijn project van, een grote en vaste research-instelling. Zijn pleidooi is op zichzelf al één bewijs van een wenselijkheid: contradictio in terminis. Als „argument” gebruikt hij bijv. het standpunt van oud-Minister In 't Veld t.a.v. de woningbouw, wiens standpunt z.i. verkeerd is. Als volgt: „... (dat) het eerdergenoemde ministeriële argument er geheel naast is. Immers, een dergelijk actueel en dringend vraagstuk als de woningvoorziening mag men niet onopgelost houden, omdat men voor een ander, eveneens (sinds 1929) vitaal vraagstuk... vermoedt geen oplossing ooit te kunnen vinden” (cursivering J. R.). Het „mag” geeft hier aan: het waarde-oordeel (waarmee ik het overigens eens ben), zo men wil: de politiek, het „omdat” is slechts schijnbaar rationeel. Het gaat hier om wenselijkheden, niet om bewijsbaarheden. „Tot logische proporties teruggebracht vereist 's Ministers argument slechts uitputtend onderzoek...”. Om dan weer met schijnbaar-logische, d.w.z. verkeerde, argumenten een beslissing te argumenteren die, als beslissing, nu eenmaal niet in het veld der logica ligt, vermoed ik.

Dr Z. bepleit dan een research-instelling, die dergelijke vraagstukken uitputtend zal bestuderen, daarnaast ook zuiver descriptief werkzaam is (zijn voorbeeld van de term „full employment”), en die in openbaarheid een kritische toetsing geeft van allerhande studies die nu geheim blijven, zoals (zijn voorbeeld) die van het Centraal Planbureau, en... van wel gepubliceerde stukken, bijv. de industrialisatienota's. Deze beweegredenen (laten we het woord argument verder rusten) lijken mij klemmender dan de eerste, ook al gaat het laatste voorbeeld dan gepaard met het niet uitgesproken oordeel dat de politici best de hulp (of correctie?) van een dergelijke wetenschappelijke research zouden kunnen gebruiken (resp. behoeven). En juist omdat ik de wens van Dr Z. deel, lijkt het me nuttig het volgende te overwegen, ter nadere duidelijkheid van zijn project. Het op te richten instituut dient zich nl. bezig te houden „met de onafhankelijke, *wetenschappelijke* behandeling van belangrijke, praktische, maatschappelijke vraagstukken, waarbij deze tevens in hun ontwikkeling-op-lange-termijn worden gezien, zodat aldus geleidelijk een economische politiek op lange termijn kan worden ontworpen”. Het is jammer, dat de schrijver het woordje „aldus” niet óók heeft laten cursiveren: dat zou het geheel pikanter gemaakt hebben. Dezelfde gedachtengang, die ik al hierboven signaleerde, ligt ook weer hieraan ten grondslag: nl. dat men een politiek, d.w.z. een wens, een keuze, wetenschappelijk zou kunnen verdedigen, ja zelfs („aldus”) zou kunnen „berekenen”. Zelfs een wetenschappelijke super-brain-trust kan dit niet, en is op geen enkele manier garant te stellen voor een „juiste” politiek. Dat is een kwestie van smaak, zo men wil levensbeschouwing en men kan nu eenmaal geen wenselijkheden „bewijzen”, evenmin als men oud-Minister In 't Velds politiek met logica kan weerleggen.

En dit is het cardinale punt in het project van Dr Z.: hoe verhoudt dit instituut zich jegens de politieke lichamen in de democratie? Het zal onafhankelijk zijn, voor de helft met overheidsgelden, voor de andere helft met particuliere steun gefinancierd worden. De band met de Overheid is slechts die van de openbaarheid. Er wordt van verwacht dat het zijn wetenschappelijke resultaten (en ook de ontworpen politiek?) tijdig publiceert, zelfs „strategie en goede tactiek” betracht. Ik heb er al op gewezen, dat uit wetenschappelijk onderzoek niet automatisch een gedragslijn voor de politiek resulteert, maar hier vraag ik me nu af: wordt het een politieke of een wetenschappelijke instelling? Ik zou slechts dit laatste wensen; zuiver, grondig wetenschappelijk onderzoek, van zo groot mogelijke veelzijdigheid, ten dienste van de politiek. De politici, c.q. Regering en Staten-Generaal, kunnen van deze wetenschappelijke gegevens gebruik maken. In deze onduidelijke opzet komt men Dr Z.'s onduidelijke voorstelling van wetenschappelijk denken tegen, en hieruit vloeien gevaren voort voor de democratie. Bijv.: wat voor nut heeft een kritische toetsing achteraf van reeds gehouden beschouwingen? Op het wetenschappelijke veld alleen dit: of het blijkt, dat de Kamerleden voldoende inzicht in de problemen hadden, of het blijkt dat dit niet zo was. In het eerste geval overbodig, in het tweede geval pijnlijk voor het prestige der Staten-Generaal. Maar Dr Z. wil (hoe?) ook een politiek laten ontwerpen: grootste gevaar voor de democratie, als men buiten-parlementair politiek gaat bedrijven, en dat dan nog wel met een aureooltje (dat echter in de wetenschap, niet in de politiek verdiend is), en schijn-rationalisme. In een democratie voere men parlemen-

taire politiek; men zorg dat dit parlement goed toegereust is en hoede zich voor zgn. „wetenschappelijk” corporatisme.

In dit instituut moeten worden opgenomen o.a. „modern denkende ontwikkelde practici”. Bij de selectie (van wie gaat die uit?) zijn beslissend o.a. „hun gevarieerde praktische ervaring, hun publicaties, hun geestelijke instelling van pionier”. „Zij moeten typische democraten zijn”. Later is sprake van „karaktervolle personen”. Dit wederom maakt mij angstig dat dit instituut een hybridisch gedrocht gaat worden, want wat heeft dit met wetenschap te maken? Deze onhandelbare, vage criteria zijn hier totaal irrelevant, zij tellen alleen in de politiek.

Nogmaals, ik ben het eens met het streven van Dr Z. naar een dergelijk instituut. Maar zijn verwarring van wetenschap en „moral thinking” zet zich in dit project voort. De verwachting van een „wetenschappelijke” politiek is een onmogelijkheid, het bedrijven van strategie en tactiek met deze zgn. gefundeerde politiek al even gevaarlijk als de pretentie een zodanige politiek te kunnen vinden, het aanleggen van genoemde criteria voor de selectie van wetenschapsmensen leidt (can it happen here?) tot McCarthy-isme, de toetsing achteraf is onnuttig. Ik heb Dr Z.'s gedachtengang gevaarlijk genoemd; naar mijn gevoelen is zij dit inderdaad. Ik deel de volgende wensen die hij uit: onafhankelijkheid; verstreking van sociologische, psychologische, economische gegevens bij de voorbereiding van wetsontwerpen en wetten; opnemng van sociaal-psychologen, sociologen en sociografische onderzoekers in veel ruimer aantal dan tot nog toe; coördinatie van het onderzoek, en vooral: bestendinging van dit werk, of, zoals Dr Z. voorstelt, tenminste een proef van vijf jaar. Maar bovenal zorg men voor een duidelijke taakomschrijving, een duidelijke plaatsbepaling en een goede, in een democratie passende samenwerking met uitvoerende en wetgevende macht, en hoede men zich voor het binnenhalen (of ongemerkt laten binnensluipen) van, aan de wetenschap vreemde, politieke elementen.

Naschrift.

In verband met uitstedigheid stelt Dr Zonnenberg zich voor op bovenstaande beschouwing van de heer Rijk en op het redactioneel artikel „Meer sociaal-economisch onderzoek?” in „E.-S.B.” van 8 Juli jl. op een later tijdstip te antwoorden.

Red.

ANTILLIAANSE MOMENTOPNAME

De reis van Prins Bernhard naar de Nederlandse Antillen vestigde weer eens onze aandacht op deze overzeese rijkdelen. Reeds meer dan 300 jaar bestaat een politieke band tussen die kleine eilanden, ginds in de Caribische Zee, en Nederland. Die staatkundige verhouding heeft zich voortdurend gewijzigd, al naar de opvattingen van de tijd. Van een vestiging der Westindische Compagnie werden de Antillen een bezitting der Bataafse Republiek, een kolonie van Nederland en thans een gelijkwaardig deelgenoot in het Koninkrijk.

De staatkundige banden met Nederland zijn formeel losser geworden, maar de economische betekenis van de Nederlandse ondernemersactiviteit aldaar is onverminderd gebleven. En wanneer grote groepen Nederlanders op Curaçao niet in omrasterde en met eigen politie bewaakte villadorpen afgescheiden van de plaatselijke be-

volking zouden wonen, maar een normaal integrerend volksdeel zouden hebben gevormd, zou de culturele invloed van Nederland eveneens, onafhankelijk van de politieke relatie, groot zijn geweest. Deze segregatie maakt evenwel, dat met de liquidatie van de koloniale staatsinrichting de achteruitgang van de betekenis der Nederlandse beschaving voor de Antilliaanse bevolking hand in hand dreigt te gaan. Wij willen hopen, dat dit bezoek van de Prins en de installatie van een Antilliaanse sectie van het Prins Bernhard-Fonds er toe kunnen bijdragen, dat de culturele vervreemding niet verder gaat.

Wanneer aan de culturele vervreemding een politieke vervreemding gepaard zou gaan, zou de K.L.M. waarschijnlijk als een der eersten de weerslag er van ondervinden. Onze nationale luchtvaartmaatschappij heeft sedert 1934 een groot en doelmatig Westindisch net tot ontwikkeling gebracht dat luchtvaartpolitiek in hoofdzaak gebaseerd is op vergunningen van de Amerikaanse, Britse, Franse en Venezolaanse burenen. Zo verbindt de K.L.M. thans bijv. het Franse Cayenne en het Britse Trinidad met Willemstad op Curaçao, Miami in Florida en Maracaibo in Venezuela. Dit Nederlandse belang zou enorm geschaad worden, wanneer, ten gevolge van een politieke vervreemding, aan een Nederlandse onderneming in dit deel van de wereld geen rechten meer zouden worden verleend.

De economische betekenis van Curaçao en Aruba, zoals deze bijv. blijkt uit het feit, dat beide eilanden de brandpunten van het Westindisch bedrijf der K.L.M. vormen, is gelegen in de petroleumindustrie. De tijd, die onmiddellijk aan de industriële vestiging vooraf ging, werd voor de overgrote meerderheid der bevolking gekenmerkt door armoede, honger en emigratie. Nadat de Koninklijke/Shell zich in 1914 van waardevolle olieconcessies in Venezuela had verzekerd en zij op Curaçao, aan de grote natuurlijke haven het Schottegat, in een rustig politiek klimaat, petroleumraffinaderijen oprichtte en in exploitatie nam, zette de voorspoed in. De Standard Oil Company of New Jersey volgde het voorbeeld en vestigde in 1924 haar raffinaderij op Aruba. Ook Aruba werd nu meegetrokken in een snelle, opwaartse ontwikkelingsgang. Bonaire bleef ongerept en dommelt voort. Dit eiland heeft een bevolkingsdichtheid van 17 per km², Aruba daarentegen van 282 per km². Emigratie sloeg om in immigratie, vooral uit Suriname, Brits West-Indië, Madeira en Nederland.

De olie-industrie heeft zich sterk uitgebreid: de raffinaderijen van Curaçao en Aruba zijn, na die van Abadan, de grootsten ter wereld geworden. Deze groei is te danken aan de toenemende betekenis van Venezuela als winningsgebied. In de wereldolieproductie neemt Venezuela de tweede plaats in, slechts door de Verenigde Staten overtroffen. Curaçao en Aruba liggen niet alleen gunstig ten opzichte van het grondstofgebied, maar ook ten opzichte van de consumptiegebieden Noord-Amerika en West-Europa. De afstand van Aruba naar New York is 200 zeemijlen korter dan de afstand van Houston, de oliehaven van Texas, naar New York. De aanvoer van ruwe olie en de afvoer van geraffineerde olieproducten geschieden per schip. Hierdoor hebben zowel Curaçao als Aruba een ongekend druk scheepvaartverkeer, dat nog wordt vergroot door schepen die stookolie komen bunkeren.

De eilanden Curaçao en Aruba zijn zó klein en bieden verder van nature zó weinig mogelijkheden, dat het gehele economische leven er enkel gestuwd wordt door de olie-industrie. In feite konden andere bedrijfstakken ook

niet zulke hoge lonen voor weinig geschoolde arbeid betalen, zodat met bezorgdheid vastgesteld moet worden, dat andere bestaansbronnen als transitovervoer, scheepsreparatie, en aloëcultuur steeds verder achteruitgaan. Al moge de olie-industrie op Curaçao in 1952 een bedrag van Cf 74 mln onder het volk gebracht hebben, en al moge de welstand een ongekende hoogte bereikt hebben, nimmer mag worden vergeten, dat de economische grondslag der Nederlandse Antillen berust op slechts één pijler: de olieverwerking op Curaçao en Aruba. Maar voorlopig zijn er op de Nederlandse Antillen nog 150.000 koopkrachtige kopers, die betalen met een sterke munt en die de dag van morgen met blijmoedigheid onbekommerd tegemoet gaan.

Zij hebben in het jongste verleden ook getoond blijmoedig te kunnen offeren voor de leniging van het oorlogsleed in Nederland. De Nederlandse Regering bood nu een bronzen monument aan, dat de dankbaarheid symboliseert: een jonge brouw, die een roos geeft. De onthulling van dit monument was de directe aanleiding tot de reis van de Prins. Moge de wil tot samengaan van de West en Nederland er door verstevigd worden.

's-Gravenhage.

Dr E. NORDLOHNE.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt

Gedurende de verslagweek bleef de geldmarkt onveranderd ruim. Callgeld was overvloedig aangeboden tegen $\frac{1}{2}$ pCt, en voor schatkistpromessen met een kortere looptijd dan een jaar bestond ruime vraag tegen een markt-disconto van ongeveer $\frac{1}{2}$ pCt, welke vraag over het algemeen niet kon worden bevredigd. Schatkistpromessen met langere looptijd waren eveneens in overwegende mate gevraagd, waarbij voor papier met een looptijd van korter dan twee jaar dikwijls tevergeefs $\frac{7}{8}$ pCt werd geboden, hetgeen eveneens het geval was met de vier tot vijf jaar lopende schatkistbiljetten bij een disconto van $1\frac{3}{4}$ pCt.

Hoewel de vraag naar geldmarkt-materiaal groot was, viel aan het einde der week een iets voorzichtiger houding bij de geldmarktinstellingen waar te nemen. Enerzijds zal hierop van invloed zijn geweest het teruglopen van de deviezenvoorraad, o.a. als gevolg van tekorten van ons land in het inter-Europese betalingsverkeer over de maand Juli, welke tekorten weliswaar niet van grote omvang waren, doch waarvan men voortzetting in de komende maanden verwacht en dus een geldmarkt-verkrappende werking naast de per 1 September a.s. plaatsvindende storting op de staatslening. Anderzijds heeft de bekendmaking van De Nederlandsche Bank, dat tegoeden in vreemde valuta voortaan niet meer aan haar behoeven te worden aangeboden, waardoor de mogelijkheid voor de deviezenbanken wordt geschapen, overtollige liquide middelen o.a. in buitenlands geldmarktpapier te beleggen, tot deze voorzichtige houding bijgedragen. Een verkrapping van de binnenlandse geldmarkt en stijging van de markt-disconto's behoort hierdoor zeker tot de mogelijkheden, omdat men nu van hogere rentestanden in het buitenland kan profiteren.

De kapitaalmarkt

De aandelenmarkt vertoonde over het algemeen in de afgelopen week niet onbelangrijke koersstijgingen. Het schijnt, dat vooral onder invloed van buitenlandse vraag

de koersen van de internationale fondsen zijn opgelopen. De stijging beperkte zich echter niet tot deze groep, maar deelde zich aan vrijwel alle categorieën aandelen mede, waaruit geconcludeerd mag worden, dat de verkopers van de voor buitenlandse rekening gekochte fondsen over het algemeen tot herbelegging van het provenu zijn overgegaan, en dus ook voor de overige aandelen de toekomst met vertrouwen tegemoet zien. Wellicht werden zij in deze gedachte gesterkt door de overweging, dat ondanks het sluiten van de wapenstilstand in Korea van een vermindering van de productie voor defensiedoeleinden in de belangrijkste Westerse landen nog geen sprake is.

De obligatiemarkt daarentegen vertoonde in de verslagperiode over het algemeen koersdalingen, zij het ook dat deze van zeer beperkte omvang bleven. Vermoedelijk werden reeds hier en daar obligaties verkocht om middelen vrij te maken voor de inschrijving op de nieuwe staatslening, teneinde door deze ruiltransacties een beter rendement te bereiken.

Onderstaande tabel verschaft van het koersverloop ter beurze van Amsterdam in de afgelopen week een beeld:

Aand. indexcijfers.	31 Juli 1953	7 Aug. 1953
Algemeen	155,7	157,5
Industrie	215,4	217,9
Scheepvaart	161,8	165,4
Banken	134,0	135,7
Indon. aand.	57,3	58,0
Aandelen.		
A.K.U.	171 $\frac{1}{4}$	174 $\frac{3}{8}$
Philips	163 $\frac{7}{16}$	173 $\frac{1}{2}$
Unilever	196 $\frac{1}{4}$	196 $\frac{3}{4}$
H.A.L.	133 $\frac{3}{8}$	135 $\frac{1}{4}$
Amsterd. Rubber	94 $\frac{1}{2}$	97 $\frac{1}{2}$
H.V.A.	109 $\frac{1}{2}$	112 $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum	328 $\frac{3}{4}$	328 $\frac{1}{2}$
Staatsfondsen.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	78 $\frac{3}{4}$	78
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	98 $\frac{7}{16}$	98 $\frac{5}{16}$
3 pCt Invest. cert.	98 $\frac{3}{8}$	98 $\frac{7}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	101	101
3 pCt Dollarlening	95 $\frac{13}{16}$	95 $\frac{1}{16}$
Diverse obligaties.		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	101 $\frac{1}{4}$	100 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	102	102
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	100 $\frac{1}{2}$	100 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{4}$ pCt Westl. Hyp. Bank	98	98

a.i.

STATISTIEKEN

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN *)

STAAT I

Ontvangsten op niet-kohierbelastingen. Kalenderjaar 1953.

× f 1 mln

Raming der middelen	Jan. 1953	Febr. 1953	Mrt 1953	April 1953	Mei 1953	Juni 1953	Totaal 1 Jan. 1953 t/m ult. Juni 1953	Raming jaar 1953
Loonbelasting	73,4	54,5	40,1	66,1	55,7	40,1	330,0	650,0
Dividendbelasting	8,2	8,3	3,4	1,6	19,4	9,9	50,8	65,0
Commissarissenbelasting	1,2	0,6	0,5	1,1	0,5	0,9	4,8	9,5
Vereveningsheffing	30,3	23,0	15,7	26,0	23,0	14,8	132,8	240,0
Rechten op invoer	28,7	27,6	38,1	38,7	36,6	37,2	206,8	400,0
Accijns op gedistilleerd	9,9	7,5	7,9	8,6	9,5	8,1	51,5	100,0
Accijns op bier	0,7	1,0	1,0	1,3	1,8	2,1	7,8	17,0
Accijns op suiker	9,6	9,3	5,8	7,9	6,2	6,8	45,6	45,0
Accijns op tabak	30,3	26,7	26,4	27,1	27,5	28,3	166,3	305,0
Omzetbelasting	115,6	96,7	68,2	106,4	103,3	71,3	561,6	1.200,0
Rechten van zegel ¹⁾	3,6	2,6	2,7	2,7	2,5	2,6	16,7	40,0
Rechten van registratie	4,5	3,3	3,7	3,6	3,8	3,6	22,4	45,0
Rechten van successie	6,9	6,4	7,4	5,8	7,9	7,1	41,6	90,0
Motorrijtuigenbelasting	5,8	5,5	6,4	14,4	8,4	7,1	47,6	80,0
Totalen	328,8	272,9	227,3	331,3	306,2	239,8	1.686,2	3.286,5
¹⁾ Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissarissen in effecten, enz.	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	2,2	

STAAT II

Ontvangsten op kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1953	Febr. 1953	Mrt 1953	April 1953	Mei 1953	Juni 1953	Totaal 1 Jan. 1953 t/m ult. Juni 1953
Inkomstenbelasting	130,7	101,0	101,2	77,3	76,6	76,7	563,5
Vermogensbelasting	11,3	9,1	9,0	7,1	7,3	7,3	51,0
Vennootschapsbelasting	136,7	34,3	86,8	61,1	21,9	42,2	383,0
Grondbelasting ¹⁾	8,3	3,3	4,3	4,0	6,7	11,7	38,3
Personele belasting ¹⁾	9,1	8,6	9,0	7,0	7,2	8,0	48,9
Ondernemingsbelasting ¹⁾	3,0	3,1	2,0	1,6	1,2	0,7	11,6
Overige kohierbelastingen	0,3	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,6
Totalen	299,4	159,4	212,6	158,1	120,8	146,6	1.096,9

¹⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

STAAT III

Ontvangsten op buitengewone middelen. Kalenderjaar 1953.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1953	Febr. 1953	Mrt 1953	April 1953	Mei 1953	Juni 1953	Totaal 1 Jan. 1953 t/m ult. Juni 1953	Raming jaar 1953
Vermogensaanwasbelasting	9,4	4,1	6,9	6,1	6,7	6,7	39,9	75,0
Vermogensheffing ineens	3,8	1,4	2,8	1,6	2,3	3,1	15,0	15,0
Totalen	13,2	5,5	9,7	7,7	9,0	9,8	54,9	90,0

*) In verband met afrondingen behoeven de in de staten vermelde totalen niet met de som der afzonderlijke posten overeen te stemmen.

STAAT IV

Aanslagregeling der kohierbelastingen ¹⁾.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Nog te ontvangen op alle t/m ult. 1952 opgelegde aanslagen per 31 Dec. 1952	In Jan. t/m Juni '53 opgelegde aanslagen boekings-tijdvak 1952/1953	In Jan. t/m Juni '53 opgelegde aanslagen boekings-tijdvak 1953/1954	Totaal ontvangen in Jan. t/m Juni 1953 op alle opgelegde aanslagen	Nog te ontvangen op alle opgelegde aanslagen per ult. Juni 1953
	1	2	3	4	5
Inkomstenbelasting	752,9	259,7	182,9	563,5	632,2
Vermogensbelasting	64,1	41,5	4,7	51,0	59,2
Vennootschapsbelasting	239,2	— 43,2	283,4	383,0	96,4
Grondbelasting ²⁾	15,0	0,4	76,1	38,3	53,0
Personele belasting ²⁾	44,6	13,5	—	48,9	9,2
Ondernemingsbelasting ²⁾	19,1	— 0,7	—	11,6	6,8
Overige kohierbelastingen	2,4	0,0	— 0,1	0,6	1,6
Totalen	1.137,4	271,2	547,0	1.096,9	858,5

¹⁾ Bij deze staat geldt: kolom 1 + 2 + 3 — 4 = 5.²⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

STAAT V

Vergelijking tussen de ramingen en de aanslagen der kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Raming jaar 1952	Opgelegd t/m ult. Juni 1953 boekings-tijdvak 1952/1953	Raming jaar 1953	Opgelegd t/m ult. Juni 1953 boekings-tijdvak 1953/1954
Inkomstenbelasting	783,9	804,5	875,0	183,0
Vermogensbelasting	85,6	89,1	85,0	4,8
Vennootschapsbelasting	1.146,5	1.140,3	775,0	283,4
Grondbelasting ¹⁾	28,6	28,6	28,0	23,1
Personele belasting ¹⁾	23,1	23,0	27,0	—
Ondernemingsbelasting ¹⁾	0,3	— 0,2	—	—
Overige kohierbelastingen	4,9	4,9	—	—
Totalen	2.072,9	2.090,2		494,3

¹⁾ Excl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.

Staat I en II.

Deze staten vermelden de werkelijk in elke maand ontvangen bedragen (kasadministratie).

Bij de omzet- en loonbelasting en vereveningsheffing moet de afdracht in principe éénmaal per kwartaal geschieden, nl. in Januari, April, Juli en October.

Staat III.

Ook hier zijn de werkelijk ontvangen bedragen vermeld (kasadministratie).

Staat IV.

Uit deze staat kan worden afgezien hoe ver de belastingdienst is gevorderd met het opleggen van aanslagen en tevens, welk bedrag nog moet worden ontvangen op reeds opgelegde aanslagen.

De kolommen 2 en 3 betreffen de door de belastingdienst in 1953 opgelegde voorlopige en definitieve aanslagen (debiteurenadministratie).

Een voorlopige of definitieve aanslag inkomstenbelasting 1952 behoort normaliter in het boekings-tijdvak 1952/53 te worden opgenomen; een — uiteraard voorlopige — aanslag inkomstenbelasting 1953 in het boekings-tijdvak 1953/54.

Staat V.

Deze staat maakt een vergelijking mogelijk tussen de in totaal t/m einde van de maand opgelegde aanslagen en de raming. In deze staat zijn — in tegenstelling met staat IV — de aanslagen in de grondbelasting, personele belasting en ondernemingsbelasting vermeld exclusief de gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor, daar deze laatste ook niet in de raming zijn opgenomen.

BANK INDONESIA

(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt-, muntmateriaal, goud en devizeen-certificaten	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Devizeenfonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
24 Juni 1953	2.364.775	730.163	197.164	594.772	4.005.991
30 Juni 1953	2.364.777	764.310	103.037	587.578	3.678.271
8 Juli 1953	2.247.321	688.426	158.588	633.619	58.874
15 Juli 1953	2.198.355	668.353	133.813	614.007	189.828
22 Juli 1953	2.162.463	705.337	150.325	620.291	222.198
29 Juli 1953	2.017.327	662.272	155.188	599.054	317.459

Data	Bankbiljetten in omloop	Devizeenfonds buitenlandse passiva	Rekening courant saldi v/d Reg. v/d Rep. Indon.	Van anderen
			Bijzondere rekening inzake de E.C.A. hulp	
24 Juni 1953	4.932.551	684.362	494.868	1.156.195
30 Juni 1953	4.909.188	719.238	494.868	1.154.703
8 Juli 1953	4.898.250	726.737	494.868	1.109.639
15 Juli 1953	4.919.747	738.320	494.868	1.050.253
22 Juli 1953	4.871.201	825.594	494.868	1.034.515
29 Juli 1953	4.814.458	729.493	494.868	1.041.755

Muntbiljettenomloop per 24 Juni Rp. 360.357.312,50
 Muntbiljettenomloop per 30 Juni Rp. 361.967.413,50
 Muntbiljettenomloop per 8 Juli Rp. 365.169.703,50
 Muntbiljettenomloop per 15 Juli Rp. 366.842.928,50
 Muntbiljettenomloop per 22 Juli Rp. 369.446.972,—
 Muntbiljettenomloop per 29 Juli Rp. 366.081.729,50

NATIONALE BANK VAN BELGIË

(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Goudvoorraad	Tegoed op het buitenland	Vorderingen op het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	Handspanier op België en overheidseffecten	Voorschotten op overheidseffecten
25 Juni 1953	34.778	1.133	15.108	12.044	555
2 Juli 1953	34.778	861	14.834	15.356	730
9 Juli 1953	34.778	970	15.073	15.603	591
16 Juli 1953	34.954	1.863	14.886	15.272	686
23 Juli 1953	34.954	1.858	14.944	15.430	571
30 Juli 1953	35.041	1.973	14.755	16.751	899

Data	Deel- en pasnuut	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi				Verbintenissen t.o. het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	
			gewone rek.	rek. Acc. Econ. Sam.v.	Banken in het buitenland	Diverse rekeningen courant	E.B.U.-landen	Andere
25 Juni 1953	368	96.160	2	147	345	1.637	260	959
2 Juli 1953	339	98.945	4	147	351	1.470	331	1.023
9 Juli 1953	319	99.176	3	147	400	1.364	246	983
16 Juli 1953	313	99.147	3	147	355	1.328	559	1.003
23 Juli 1953	307	99.037	6	147	351	1.299	641	1.020
30 Juli 1953	295	99.816	7	172	403	2.008	1.008	1.035

Abonneert U op de E.-S.B.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens)

Data	Munt en muntmateriaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, luidende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalings-accorden	Voorschotten in rekening courant
6 Juli 1953	2.344.186	1.758.142	1.877	324.197	36.628
13 Juli 1953	2.360.412	1.763.076	2.036	315.851	31.060
20 Juli 1953	2.372.934	1.693.888	3.255	333.551	30.955
27 Juli 1953	2.516.023	1.599.783	3.987	294.351	31.527
3 Aug. 1953	2.522.620	1.588.137	2.299	296.436	30.898
10 Aug. 1953	2.544.413	1.606.180	2.057	285.270	31.060

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldis in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldi voortvloeiende uit betalings-accorden	Andere saldi van niet-ingezetenen
6 Juli 1953	3.091.237	2.509.247	883.355	1.202.969	87.794	38.909
13 Juli 1953	3.065.727	2.538.346	782.355	1.202.969	192.913	38.794
20 Juli 1953	3.065.649	2.493.019	959.368	1.202.969	81.721	39.220
27 Juli 1953	3.115.574	2.454.730	764.726	1.202.969	89.787	39.215
3 Aug. 1953	3.125.646	2.442.037	713.001	1.199.536	81.023	38.901
10 Aug. 1953	3.073.278	2.520.694	822.668	1.198.624	82.625	38.947

OFFICIËLE WISSELKOERSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK
Van 1 Aug. 1953 af

Plaats	Schriftelijk en t.t.	
	Voor deviezenbanken	Voor derden
Brussel	7,5432 — 7,6572	7,53 — 7,66 ¹⁾
Frankfort a/Main	89,80 — 91,157	89,75 — 91,20 ¹⁾
Kopenhagen	54,6045 — 55,4297	54,57 — 55,46 ¹⁾
Lissabon	13,15 — 13,28	13,15 — 13,28
Londen	10,56 — 10,72	10,55 — 10,72 ¹⁾
Montreal (t.t.)	3,83 — 3,85	3,83 — 3,85
Montreal (luchtpost)	3,82 — 3,85	3,82 — 3,85
Montreal (zeepost)	3,82 — 3,85	3,82 — 3,85
New York (t.t.)	3,77 — 3,83	3,76 — 3,83 ¹⁾
Oslo	53,05 — 53,33	53,05 — 53,33
París	107,76 — 109,389	107,69 — 109,46 ¹⁾
Praag	52,62 — 52,94	52,62 — 52,94
Stockholm	72,9065 — 74,008	72,85 — 74,06 ¹⁾
Zürich („accord" - frs)	86,25 — 87,555	86,20 — 87,60 ¹⁾
Zürich (vrije frs)	86,71 — 87,09	86,71 — 87,09

¹⁾ Minimum aankoop- en maximum verkoopkoers.RECENTE ECONOMISCHE
PUBLICATIES

De economische toekomst van Canada, door Prof. Dr H. M. H. A. van der Valk, met een „ten geleide" van Z.K.H. de Prins der Nederlanden. Arnhem 1953, 172 blz., f 8,90.

Nationale of internationale katoenpolitiek, door Dr H. J. Kuhlmeier, dissertatie N.E.H. Arnhem 1953, 215 blz., f 12,50.

Beoordeling van het weerstandsvermogen van levensverzekeringmaatschappijen, door Dr J. Visser. Amsterdam 1953, 273 blz., f 10,—.

De Zegelwet 1917 in de praktijk, door J. Prakken. Met vele voorbeelden. Amsterdam 1953, 160 blz., f 3,95.

Belegging in effecten, door J. F. v. d. Pol. Een nieuwe, eenvoudige gids voor een veilige en succesvolle belegging. Assen 1953, 101 blz., f 3,90.

De Oosterse handel te Amsterdam, door Mr N. W. Posthumus. Het oudst bewaarde koopmansboek van een Amsterdamse vennootschap betreffende de handel op de Oostzee 1485-1490. Leiden 1953, 340 blz., f 22,—.

De huidige positie van het aandeel als beleggingsobject. Openbare les gegeven bij de aanvaarding van het ambt van lector in de bedrijfshuishoudkunde aan de Nederlandsche Economische Hoogeschool op

29 Mei 1953, door J. C. Brezet. De Erven F. Bohn N.V., Haarlem, 23 blz., f 1,20.

Vademecum van een aantal marktanalytische gegevens van de afgeronde provincie Utrecht. Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit van de Nederlandse Dagbladpers. 's-Gravenhage 1953, f 2,50.

Statistisch Handboek van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Luxemburg, Juni 1953, 293 blz., f 4,50.

Statistische basisgegevens. Proefdruk uit het Statistische Handboek van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Luxemburg, Mei 1953, 29 blz., f 0,75.

Volledige uitwerkingen van Bedrijfshuishoudkunde en Boekhouden, Deel I en II, door A. F. A. Cheizoo en Ph. C. Stubenrouch. Groningen 1953, 67 resp. 95 blz., f 3,50 resp. f 3,90.

Demografie en gezinspolitiek, door Prof. G. H. L. Zeegers en Drs J. Godefroy. Sociologisch Onderzoekcentrum van het Katholiek Sociaal Kerkelijk Instituut. N.V. Uitgeversmij Pax, 1953, 71 blz., f 2,90.

Een halve eeuw rente in Nederland, door Prof. Dr F. de Roos en Dr W. J. Wieringa. Uitgave N.V. Levensverzekering-Maatschappij HAV-Bank, Schiedam 1953, 263 blz.

Burgerlijk Wetboek, met vermelding van de belangrijkste arresten. Bewerkt door Mr W. A. M. Cremers. Vijfde, herziene druk. S. Gouda Quint/D. Brouwer en Zoon, Arnhem 1953, 1003 blz., f 12,50.

International Economic Papers No 2. Translations prepared for the International Economic Association, door A. T. Peacock e.a. London 1952, 232 blz., f 10,05.

Instability in export markets of under-developed countries in relation to their ability to obtain foreign exchange from exports of primary commodities, 1901 to 1950. United Nations, 1952, 94 blz., f 3,80.

Psychology of industrial relations, door C. H. Lawshe. New York 1953, 339 blz., f 24,75.

The sterling area, door Diana Spearman. Conservative political centre. 48 blz., f 1,05.

The economic theory of risk and insurance, door Allan H. Willett. Philadelphia 1951, 103 blz., f 10,70.

The budget cycle in public finance in the United States of America, door O. Bakker. 's-Gravenhage 1953, 163 blz., f 7,50.

Planning for freedom and other essays and addresses, door Ludwig von Mises. South Holland, Illinois 1952, 174 blz., f 7,10.

Politics, economics and welfare, door R. A. Dahl en C. E. Lindblom. New York 1953, 557 blz., f 22,50.

Problems of capital formation in underdeveloped countries, door Ragnar Nurkse. Oxford 1953, 163 blz., f 10,05.

We too can prosper: the premise of productivity, door Graham Hutton. Allen & Unwin, 1953, 244 blz., f 8,35.

The economic impact on underdeveloped societies, door S. H. Frankel. Basil Blackwell 1953, f 10,05.

Transitional economic systems, door D. W. Douglas. Routledge and Kegan Paul, 1953, 275 blz. After considering Russian influences, and then the conditions of each of the two countries concerned, the book goes on to examine the common pattern of development in the economic transition. f 15,75.

Papers and proceedings of the first International Credit Conference. Vol. I. Associazione Bancaria Italiana, Roma 1953, 659 blz. Dit werk verschijnt in 5 delen.

- Prijs compleet f 86,80, deel I en IV afzonderlijk f 26,40, de overige delen afzonderlijk f 18,00.
- The principles and practice of management*, door E. F. L. Brech. London 1953, 750 blz., f 31,00.
- Marxisme et Humanisme*, door Pierre Bigo. Paris 1953, 268 blz., f 9,85.
- La pensée économique en France depuis 1945*, door André Marchal. Paris 1953, 230 blz., f 9,60.
- Le plan Monnet est-il une réussite?*, door Gabriel Taix. Paris 1953, 160 blz., f 6,60.
- L'économie du Grand-Duché de Luxembourg*, Deuxième Partie: la production secondaire, l'industrie sidérurgique. Editions Joseph Beffort. Luxembourg 1953, 183 blz.
- Die Unternehmung im Markt*, Festschrift für Wilhelm Rieger zu seinem 75. Geburtstag. Stuttgart 1953, 321 blz., f 16,05.
- Grundsätze der Finanzwissenschaft*, zweiter (besonderer) Teil, door Alfred Amonn. Bern 1953, 231 blz., f 16,50.
- Notenbankverfassung und Notenbankentwicklung in U.S.A. und Westdeutschland*, door Dr R. P. Geisler. Berlin 1953, 213 blz., f 15,95.
- Wirtschaftstheorie und Wirtschaftspolitik*, door V. F. Wagner und F. Marbach. Bern 1953, 371 blz., f 47,94.
- Bilanztaktik*, door Fritz Vogt. 3. Auflage. Heidelberg 1953, 256 blz., f 14,85.
- Grundlagen der Marktforschung*: Marktuntersuchung, Marktbeobachtung, door Erich Schäfer. 3. Neubearbeitete und erweiterte Auflage. Köln 1953, 448 blz., f 43,05.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Gecombineerde Maandstaat op 31 Juli 1953

Kas, Kassiers en Dag-geldleningen . . . f.	63.867.750.99	Kapitaal f.	49.000.000. -
Nederlands		Reserve "	19.000.000. -
Schatkistpapier . . .	494.900.000. -	Bouwreserve "	1.000.000. -
Ander Overheidspapier . .	64.335.642.82	Deposito's op Termijn . .	208.592.920.17
Wissels "	12.526.437.98	Crediteuren "	664.006.418.68
Bankiers in Binnen- en Buitenland. "	25.909.126.05	Geaccepteerde Wissels . .	543.883.16
Effecten, Syndicaten en Waarden "	13.314.914.02	Door Derden Geaccepteerd "	1.096.391.44
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten . .	25.285.037.06	Overlopende Saldi en Andere Rekeningen . .	11.297.400.64
Debiteuren "	242.628.149.83		
Deelnemingen (incl. Voorschotten). "	6.769.955.34		
Gebouwen. "	5.000.000. -		
	<u>f. 954.537.014.09</u>		<u>f. 954.537.014.09</u>

ONDERNEMINGEN, die het beste leidende personeel zoeken,

speciaal met economische scholing, roepen sollicitanten op door middel van een annonce in de rubriek

"VACATURES"

Het aantal reacties, dat deze annonces tot gevolg hebben, is doorgaans uitermate bevredigend; begrijpelijk, omdat er bijna geen grote instelling is, die dit blad niet regelmatig ontvangt en waar het niet circuleert.

Opdrachten voor het volgende nummer dienen Dinsdag a.s. in ons bezit te zijn.

HET ALGEMEEN PROVINCIAAL STADS- EN ACADEMISCH ZIEKENHUIS TE GRONINGEN

vraagt voor spoedige indiensttreding een

zeer bekwame

ADMINISTRATEUR

in het bezit van de akte M.O. Boekhouden of gelijkwaardig diploma en beschikkende over ruime ervaring met de moderne bedrijfsadministratie (bij voorkeur in ziekenhuizen).

Maximum leeftijd: ± 40 jaar.

Huidige salarisregeling: f 6000 tot f 7400, te verhogen met de wedde-toelagen.

Pensioenregeling: Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen te richten aan de Geneesheer-Directeur binnen 14 dagen na verschijnen van deze oproep.

ROYAL INTEROCEAN LINES

(Koninklijke Java-China Paketvaart Lijnen N.V.)

heeft gelegenheid tot plaatsing op haar kantoren in het buitenland van enkele prima

administratieve krachten

in het bezit van M.O. Boekhouden; S.P.D. of gevorderde accountantsstudie.

Vereist: Zelfstandige persoonlijkheid in staat leiding te geven aan personeel.

Gebo den: Ruim gesalarieerde, verantwoordelijke werkring met goede toekomstmogelijkheden.

Eigenhandig geschreven brieven met uitvoerige inlichtingen onder bijvoeging van recente pasfoto te richten aan de Kon. Java-China Paketvaart Lijnen N.V., „Het Scheepvaarthuis", 3e verdieping, Amsterdam.